

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KOLDING FOLKEBANK

1873 · 11. DEC · 1923

KOLDING FOLKEBANK
1873—1923

KOLDING FOLKEBANK

1873 · 11. DEC · 1923

JUBILÆUMSSKRIFT

VED

P. ELIASSEN

KOLDING
KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI
1923

KOLDING FOLKEBANK 1923

BEGYNDELSEN af Halvfjerdserne var en underlig bevæget Tid. En stor Krig, der udsprang i et fjærnt, fortunlet Hjørne af Europa, havde vendt op og ned paa de vigtigste økonomiske og politiske Forhold i den gamle Verden og ført Frankrig fra en dominerende Stilling til Afgrundens Rand, medens Tyskland efter Afgørelsen levede i en Festrus, der ikke blot satte Spor i Sejrsmonumenter, men banede Vej i vort store Naboland for en usund Spekulationsperiode, som voksede op af Svimmelheden over de fem franske Milliarder, aftvunget det franske Folk efter en toaarig Besættelse. Netop i Aar for 50 Aar siden — i Foraaret 1873 — var Milliarderne betalt i Guld, og Tyskerne rømmede efterhaanden det franske Land. Selve Krigens Paaskud, en spansk Kongekrone, var næsten glemt, Kong Amadeo forjaget og Spanien atter Republik under saa forvildede Forhold, at Udtrykket »spanske Tilstande« blev et Skræmmebillede herhjemme under Forfatningskampen.

Danmarks Befolkning havde i dybeste Spænding fulgt Udenrigspolitikken, thi Tabet af Sønderjylland var ikke glemt. Med Nød og næppe undgik vi at komme ind i Malstrømmen 1870. Efter den store Afgørelse fulgte en stærk aandelig Af-

slappelse. Ikke saaledes, at Tankerne om Sønderjylland var skrinlagt. De kredsede stadig om »Paragraf 5«. Alle Tegn i Sol og Maane tydedes for og imod, snart Bismarcks bekendte Samtale med Krüger fra Bevtoft 21. Juni 1873, snart den tyske Kronprins' Besøg i København i sidste Halvdel af August samme Aar, da Kongen til Befolkningens Forbavselse udnævnte ham til Ridder af Elefanten, men Tiden nedslog alle Drømme og kaldte paa Realiteter. I denne Jordbund og i en stærk økonomisk Opgangsperiode voksede en ny Tid med nye Tanker frem i Danmark, og kun paa denne Baggrund kan man forstaa Livet i 1873 herhjemme, selv om det kun drejer sig om en lille Grænseby som Kolding, hvor Hjerterne i faa Aar mere inderligt end de fleste andre Steder i Landet gennemlevede alle Følelser, lige fra den stærkeste nationale Begejstring til det Haab, der hinker sig frem fra Holdepunkt til Holdepunkt, fra svævende Floskler til den barske Virkelighed.

BY OG EGN FOR 50 AAR SIDEN

EN LANDEVEJ, til den ene Side hegnet af en høj Skraaning op til en stor Have og til den anden Side af en Eng, det var det første Syn, der mødte den, der for halvtredsindstyve Aar siden steg ud af Toget paa Kolding Banegaard. Og var

BANEGAARDSVEJEN

det en Sommerdag, kunde en venlig Søndenvind føre Duften af Enghø ind over »Banegaardsvejen«, og Øjet kunde følge det prustende Tog, der hinsides Engen rullede videre sydpaa. Som man vil se paa Billedet, kunde man fra Banegaardsvejen skimte Skibene i Kolding Havn, der endnu dengang ikke havde Sporforbindelse med Banegaarden. Fra selve Banegaarden havde man frit Udsyn over Fjorden, og den, der ventede Gæster østfra, kunde se Toget komme frem bag Banken ved Strandhuse og følge det helt ind til Stationen. Dampskibs-

pakhusene paa Havnen spærrede ikke Udsynet over Fjorden, thi de var fjernede efter Stormfloden 1872.

Kønnest ved Banegaardsvejen var maaske dog den store Skraaning mod Nord. Her blomstrede Hyldebuskene, og højt oppe prangede Herredsfoged *Saxilds* Æbletræer. Naar Æblerne i September rødmede deroppe, var de en større Fristelse for mange af Byens Børn end disse kunde modstaa, og Ungerne vidste vel ogsaa nok, at Herredsfogden ikke tog det altfor strengt med et Par Æbler, der var jo nok endda. Omtrent paa det Sted, hvor Nationalbankens Filial nu ligger, var der højt oppe paa Skraaning en Pumpe. En Dag havde en omvandrende Svend lagt sig paa Skraaning for at sove en Rus ud, og Drengene satte da Pumpen i Virksomhed, saa Svenden fik Styrtebad gratis, en herlig Spøg! — Banegaardsvejen — anlagt paa den gamle Snoghøj Landevej — var fuldstændig landlig indtil op i Firserne. Det første Hus paa Banegaardsvejen eller Jernbanevejen blev bygget 1882.

Over Klosterstræde (nu Munkegade) naar vi ind i Høffdingsgade, der er spredt bebygget, navnlig paa den søndre Side. Paa *Riberholt Thomsens* Hjørne er der en lille aaben Plads, indhegnet af et tarveligt Rækværk. Bagved ligger »Collosseum«, bekendt navnlig i det brede Samfundslag, thi her gaar Dansen paa Markedsdage og her holdes folkelige Møder. Netop i disse Aar talte i »Collosseum« den lidt forvildede *Mogens Sommer* eller en anden bekendt Agitator, »Borger« *Würtz*, der prædikede »Internationale«. Lidt længere fremme i Gaden, for Enden af den Ejendom, hvor nu Firmaet Chr. F. T. Henrichsens Eftf. har Butik, bor Bygningsinspektør, Professor *Winstrup* paa 1. Sal med Tømrermester *Holm* i Stuen. Derpaa følger, dækket af Rækværk, de aabne Pladser ind

mod Gartnerhaven, kendt under Navnet »Skarbys Plads«. Her inde begyndte Tømremester *Skarby* i 1851 at bygge en Del Ejendomme. Byggegrundene var ikke dyre dengang. De kostede ved Høfdingsgade 3 Rigsbankmark pr. Kvadratalen, og denne Pris gjaldt til en Dybde af 40 Alen fra Gadelinien. Længere inde var Prisen kun 2 Mark. Vi passerer et lille Hus, hvor Madam Nissen forhandler Brystsukker og andre søde Sager. — *A. L. Johansens* store Ejendom blev først bygget i Gaden i 1875. Naar vi saa medtager Huset paa Hjørnet af Persillegade (nu Slotsgade), hvor Bogtrykker *M. Heimann* har fundet Ly med sin »Koldingposten«, og hvor Lærer *Krogs-gaard* har sine Vinduer paa 1. Sal — hans 2 logerende Skole-elever bor helt oppe i Gavlen, som uforandret staar endnu — saa er vi færdige med Høfdingsgades Sydside.

Heller ikke paa Nordsiden syntes man dengang at være karrig med Byggegrund. Allerede ved vor Indtrædelse i Gaden hører vi en Rullen, der ender med Lyden af ramlende Kegler og et fjernt Raab af en Keglerejser. Der gaar en KeGLEbane langs Gaden helt henne fra Teatret. Banen ender omtrent paa det Sted, hvor der nu er en Aviskiosk (Nr. 23). Efter KeGLEbanen følger »Enigheden«s Klubbygning, hvoraf nu kun den vestlige Halvdel staar tilbage. Dengang var Industriforeningens Indgangsdør *midt* i den store Bygning. Teaterbygningen, der laa langs med Gaden Øst for Indgangsdøren — selve Teatret var paa 1. Sal — optog den Grund, hvorpaa nu Ejendommene Nr. 15 og 17 ligger. I Klubbygningen havde Diskontokassen Lokale, indtil den rykkede ind i sin smukke Bygning Syd for Gaden, en Bygning, der er opført af Professor Winstrup. Der hvor Dr. Petersens Ejendom senere blev opført, var der et Plankeværk, og bag dette opslog omrejsende

Cirkusselskaber — var der andre end *Gautier og Houckes*? — deres Telt, i Regelen med heldigt Resultat, thi Kolding har altid været en god Cirkusby.

Endelig var der *Morten Nielsens* Hus paa Hjørnet ved Persillegade, hvor »Kolding Folkebank« nu har Lokaler, men af den oprindelige Ejendom er der intet tilbage.

Paa vor lille Vandring er vi nu naaet til »Persillegade« — det var først i Efteraaret 1873, at en Mængde Gader i Kolding døbttes om og dette for Nutids Øren lidt ejendommelige Navn forsvandt. Endnu dengang var Trappen op mod Staldgaarden ikke bygget, og Gaden nød derfor særlig Ungdommens Bevaagenhed om Vinteren, thi den afgav en herlig Rutschebane. En Slæde, der sattes i Fart oppe ved Staldgaarden, kunde suse hele den ret lange Gade igennem helt ned til Klostergade, og det gik ganske godt, uden Politiets Indblanding, thi gamle Betjent *Gandløse* var knap saa striks som *Ernst Borck*.

Nu kommer det an paa, om vi kan komme videre frem til Torvet, thi vi møder et Plankeværk. Det kunde for den Sags Skyld godt være det, som P. A. Heiberg synger om:

Her bag dette Plankeværk
ser I Verdens Ende . . .

men i Regelen staar Porten til *P. Brandorffs Gaard* dog aaben, vel at mærke naar Brandorffs ikke har Storvask, thi saa lukker *Morten Ravnkjær* den i Laas, at intet af Vaske-tøjet skal forsvinde med de mange Fodgængere, der gennem Haven, Pakhuset og den uhyre lange Gaard higer frem mod Torvet. Lad os haabe, at Porten er aaben. Vi passerer da Brandorffs Have, der ligger til højre for os ind mod den nu forsvundne Mineralvandsfabrik. En uhyre lang Port fører

under Bagbygningen, der er et minderigt Sted, thi paa første Sal i denne Bagbygning var i gamle Dage Teatersal og tillige Lokaler og Dansesal for den gamle Klub »Foreningen«. I Slutningen af 1857 solgte P. Brandorff Scene og Kulisser til den nye Teatersal i »Enigheden«s Bygning, hvor Scenen indviedes i Januar 1858 af Teaterdirektør *Olsen*. Har vi passeret den lange Port under det gamle Teater, den endnu længere Gaardsplads og Brandorffs Port ud til Torvet, staar vi ved vor Vandrings Maal: Torvet, og har lige for os Byens fineste Konditori, *Logies*, men skulde Morten Ravnkjær nu have lukket Porten mod Persillegade enten paa Grund af Stovvask eller fordi Mørket var faldet paa, saa maa vi jo fra Persillegade udenom Sparekassen, og er det mørkt, er Vandringen ikke altid behagelig, thi udfor Sparekassen i Slotsgade, som det dengang hed, var der nogle kommunale Møddinger, som ganske vist skulde være dækkede med Laag, men langtfra altid var det, og dem kunde man godt komme ud i.

Som et »Tværsnit« af Byen giver denne Vandring et lille Begreb om Kolding i 1873, men for at Billedet kan fremtræde skarpt, maa vi nævne de gamle Huse, der karakteriserede Byen. Mange gamle Bindingsværkshuse prægede Gadebilledet, hvor Linierne gik ud og ind. Selvfølgelig var Gaderne brolagt, men der var aabne Rendestene, hvis Brædder havde en beklagelig Tilbøjelighed til at svømme bort, naar Regnen skyllede altfor voldsomt. Hist og her stod Byens offentlige Vandposte, om Vinteren forsvarligt indpakkede i Halm. Den fornemste Brønd — med to Poste — var paa Torvet. Endnu i mange Aar skulde Byen savne et Vandværk, og Datidens Tjenestepiger sled mange Skørter op ved at bære Vandspande op og ned ad Trapperne. Derimod havde Byen i adskillige Aar haft

Gasværk, og de aabne Gasblus straaede om Aftenen i Butikkerne, saa disse næsten var stærkere oplyst end om Dagen, thi dengang var der ingen af de moderne, store Spejlglasruder. Var der hist og her store Ruder, saa var de i Regelen delt af Jernsprosser. Glasfladerne var vel knap saa store, men Fritelsen for det købende Publikum, navnlig Damerne, var sikkert den samme i denne Overgangstid mellem Krinolinen og Tournuren.

En lille Købstad paa knap 6000 Mennesker breder sig ikke paa den samme udstrakte Flade som en By paa en Snes Tusinde Mennesker. I 1873 var der slet ingen Bebyggelse paa søndre og vestre Side af »Vejen bag om Byen«, omdøbt samme Aar til »Katrinegade«, og Byggelinien mod Vest standsede ved Ny Vestergade og Allégade. Ved Hjørnet af Katrinegade, lige overfor Drengeskolen, laa endnu et Stykke af Konsul *Graus* Anlæg »Katrinelund«, der gav Gaden Navn. At »Zahns Toft« var ganske ubebygget, og at der kun laa et Par Huse ved Seestgade, at Dalbyvejens Nordside og Byens hele sydøstre Kvarter mellem Agtrupvej og Jernbanen saavel som alt Nord for Søen og Hospitalet laa hen som Mark og Eng, behøver jeg knapt at tilføje, thi næsten alle Husene her har rejst sig for den nuværende yngre Slægts Øjne.

For Byens Skønhed var der ikke gjort andet og mere end Naturen selv havde lempet. I Amtmand *Orla Lehmanns* Tid havde man saa smaat begyndt at plante paa Slotsbanken, men hele Terrænet omkring den maleriske Ruin var næsten nøgent. Der var hverken Blomst eller Busk, Gang eller Bænk. Nogle Faar fandt til Nød Næring paa Bakken, der paa sine Steder var dækket af et tykt Lag Mos. En Sti, »Kærlighedstien«, var anlagt ved Bankens Fod 1868. Et privat Selskab

fik i Foraaret 1873 Ministeriets Tilladelse til at tage Beplantningen af Slotsbakken i sin Haand efter en af Ministeriet godkendt Plan.

Dengang som nu gik om Søndagen Borgernes Spadseretur i Regelen ud ad Fredericiavejen. Her mødtes den friske Vind fra Fjorden med Duften fra Dyrehaven og »Charlottenlund«. Netop i 1873 skænkede Prokurator *Kralund* paa visse Betingelser »Charlottenlund« til Byen samtidig med, at den smukke Lystskov antog sit nye Navn »Marielund« efter Kralunds Hustru. At Kralund stillede som Betingelse, at Skoven skulde bestyres af Forskønnelsesselskabet, som afspærrede Skoven under Indvielsen, saa det store Publikum, der ikke var Medlemmer af Foreningen, ikke fik Adgang til Fællesspisningen (4 Mark pr. Kuvert uden Vin), vakte nogen Fortrydelse, saa der selv i Byens konservative »Koldingpost« hævede sig misbilligende Røster.

Spadsereturen ud til »Marielund« gik vel gennem et Landsogn, men ikke gennem noget »Skattely« — et saadant var der dengang ingen Brug for. Folk fristedes ikke synderligt til at unddrage sig deres moralske Pligt som Borgere, thi Skatteprocenten var i disse Aaringer kun $3\frac{1}{2}$ —4. Der udskreves i 1873 21,000 Rigsdaler paa »Formue og Lejlighed«. I de 50 Aar, der er gaaet siden da, er Beløbet lige nøjagtig blevet 50 Gange saa stort. Her maa man ganske vist huske talrige Goder, som Borgerne har nu, men ikke nød dengang. Der betales f. Eks. ingen Skolepenge i Almueskolen, medens der dengang betaltes Skolepenge ikke blot i Borgerskolen, men ogsaa, hvis Folk havde Raad til det, i Friskolen. Denne Ekstraskat indbragte dog kun ca. 1400 Rigsdaler om Aaret. Kolding Skolevæsen kostede i 1873 7724 Rdl. 64 Skilling, et Beløb, der nu

maa multipliceres med 30. Den største Forskel paa Regnskabet 1873 og Regnskabet 50 Aar efter er dog Byens Forhold til ubemidlede gamle Mennesker. Dengang var der jo hverken Alderdomsunderstøttelse eller Aldersrente og det var ofte meget haardt for Smaafolk, der dog havde slidt og stridt et langt Liv igennem. Nu yder Kolding By aarlig ca. 265,000 Kr. til Aldersrenten og »De gamles Hjem«. Kommunen har i de 50 Aar erhvervet mange Aktiver, men Passivside er ogsaa steget fra ca. 100,000 Kr. til ca. 16 Millioner Kr.

Ogsaa i 1873 var Kolding Bys Borgere driftige og dygtige Folk. En gammel Kritiker tillægger Borgerne i Kolding de tre Dyder: Stræbsomhed, Paapassenhed og Sparsommelighed, men er onskabsfuld nok til at tilføje, at »man vil have bemærket en altfor nøje Paaseenhed, Forsigtighed og Frygt for at tage Beslutning, naar der var Tale om almengavnlig Anliggendes Befordring, saa vel som en vis Smaalighed i Kommunalsager«. Læserne vil af de gammeldags Udtryk bemærke, at den nævnte Kritiker (Pastor *Fyhn*) taler om en Tid, der ligger noget tilbage. At han har haft delvis Ret, fremgaar bl. a. af Byens Forhold overfor Konsul Grau. I Aarene efter 1864 begyndte en Tid, da de næringsdrivende Borgere i Kolding blev tvungne frem af Forholdene — og maaske ogsaa af nyt Blod i Borgerskabets Aarer. Forbindelsen med de 8 gode Sogne Syd for Byen, hvis Beboere Koldings Forretningsfolk og Haandværkere vel kendte, men just ikke hidtil havde været stærkt besøgt af, gav det første Stød til Byens Opkomst. Det næste store Fremstød kunde i 1873 skimtes. Det var Vestbanen, der var under Bygning. I Loven af 24. April 1868 om Udvidelse af det jyske Jernbanenet hed det, at Vestbanen skulde anlægges fra Esbjerg Havn eller et andet Sted paa

Vestbanen til Vamdrup »eller et andet Punkt paa Østbanen, dog ikke nordligere end Vejle«. Der var virkelig en Tid Tale om, at Vestbanen skulde gaa helt ind til Kolding, og Vejle var paa sin Side svært paa Benene for at faa Forbindelsen fra Vest til Øst til at gaa fra Varde til Vejle (og saa ingen sydligere Tværbane). Det er morsomt at læse Folketingets Forhandlinger 11. Febr. 1870, da Retningslinien drøftedes og *Thomas Nielsen* slog et Slag for Vejle, medens *Raben* fornuftigvis var glad ved at faa Banen til Lunderskov og ikke som Folketingsmanden fra Randers (*Rée*) kastede Vrag paa denne »ubekendte Landstation« og holdt paa Kolding direkte. Vi kender Resultatet, og dette var godt for Kolding. Selv om Vestbanen kom til at udgaa fra Lunderskov, behøvede man dog ikke stort Fremsyn for at se, at den nye Jernbane vilde give Byens Næringsdrivende en Tumbleplads helt ud til Vestkysten, vel at mærke, hvis Kolding tog sine Forholdsregler og drog tilbørlig Nytte af sin Havn. Udsynet var der, Jernbanen var under Bygning. En stor Del af Materiellet passerede Kolding Havn (mod Lempelse i Havneafgift), men i 1873 var der fra Kolding ud til Vestkysten kun Forbindelse med »Deligencen«, der — meget ubekvemt — afgik fra Kolding Kl. 3⁴⁵ Morgen og ankom Kl. 12⁴⁵ Nat, under behørig Hornblæsning. Banen blev som bekendt først indviet i 1875.

Det var en Opgangstid baade for Købmænd og Haandværkere. Visse Tegn synes at antyde, at det har været værst for Manufakturhandlerne, der trods Grænsen synes at have haft en ikke ringe Konkurrence sydfra. Man ser dengang kæmpestore Annoncer i Koldingbladene, f. Eks. fra et jødisk Manufakturfirma i Hamborg. Et saadant Hamborghus har selvfølgelig set sin Fordel ved slige Annoncer, og der læses

ogsaa Bekendtgørelser fra Manufakturfirmaer i Haderslev. Enkelte andre Næringsdrivende i Haderslev havde ligefrem Udsalg i Kolding, der altsaa ikke helt kunde holde fremmede Købmænd ude. Egentlig Konkurrence fra Haderslev var der

C. BERG

dog ikke, snarere var det et sidste Forsøg fra Haderslevs Side paa at fastholde lidt af den Kundekreds, der gik tabt for denne By med Grænsen i 1864. — Selve Antallet af Købmænd i Kolding var slet ikke saa ringe i 1873, det oversteg 60, men saa medregnedes ogsaa de ganske smaa Forretninger.

For Bygningshaandværkere var der ikke saa lidt at bestille i Byen i 1873. Det store Arbejde paa Raad-, Ting- og Arresthuset, der netop i 1873 førte til en bitter Strid, var paabegyndt i Foraaret. Striden opstod om Byggelinien ind mod Kirketorvet, og da man lagde Grund til Arresthuset paa den gamle Kirkegaard, kom en Mængde Dødningeben for Dagens Lys. C. Berg, der i Folketinget paatalte dette Arbejde som Vandalisme, fandt Støtte hos Ministeriet, men Arbejdet var allerede saa langt fremme, at selv Ministeriet maatte lade Sagen falde og nøjes med et Mageskifte. — Ogsaa udenfor Kolding var der i 1873 adskilligt Byggeri, bl. a. opførtes Dalby Kirke (indviet 12. Oktbr.), hvor alt Arbejdet udførtes af Haandværkere fra Kolding.

Overalt søgte Borgerne i Kolding at vinde Laurbær, ogsaa i Udlandet. Der var 1873 Verdensudstilling i Wien, og baade

M. W. Meyer, Drejer Petersen og Branddirektør *Frost* udstillede Koldingprodukter og hentede sig Anerkendelsesdiplomer, sidstnævnte for »Valhalla-Mjød«, en Drik, som Nutiden næppe kender. Selveste Fru *Fortuna* tilsmilede det Aar den driftige lille By, idet Klasselotteriets store Gevinst, 60,000 Rigsdaler, 12. Septbr. faldt paa Halvlotter i Agent *Warmings* Kollektion. Den ene Vinder var en ung Købmand *Westergaard* i Søndergade, den anden en ældre Haandværker, Maler *Høyer*.

For Landmændene var 1873 et absolut godt Aar, det indrømmede de selv. Det var i flere Henseender et Mærkeaar for Danmarks Landbrug, navnlig dog derved, at i 1873 udførte man for første Gang Husdyr for flere Penge end man udførte Korn. Eksporten af Husdyr indbragte endog 50 pCt. mere end Korneksporten. Aaret betegner saaledes den store Kursændring i dansk Landbrug fra Kornavl til Husdyrbrug.

Det er interessant nu, 50 Aar efter, at se Priserne paa Landbrugsprodukter i 1873. Vi vælger Kolding Torvepriser en Efteraarsdag. Der betaltes da for saltet Flæsk 26—30, for fersk Flæsk 22—26, for Oksekød 20—24, for Lammekød 18—22 og for Smør 40, alt Skilling pr. Pund. Multipliceres Tallene med 2, har man Øre. Æg pr. Snes kostede 36 Skilling = 72 Øre. Man undrer sig over, at Landbrug kunde være lønnende med disse Priser. Kornpriserne var: Hvede 128 Rdl. 12 Rdl. 32 Sk. pr. 225 Rdl. dansk, Rug 120 Rdl. 8 Rdl. 64 Sk. pr. 212 $\frac{1}{2}$ Rdl. dansk, 2r. Byg 112 Rdl. 7 Rdl. 64 Sk. pr. 200 Rdl. dansk, 6r. Byg 106 Rdl. 6 Rdl. 64 Sk. pr. 180 Rdl. dansk og Havre 4 Rdl. 48 Sk. pr. 150 Rdl. dansk.

Landmændene klagede i 1873 egentlig kun over to Ting, nemlig over Høstvejret og over, at Folkene vilde have højere Løn. Høstvejret var knap saa slemt som 50 Aar senere. Korn-

høsten faldt sent, og da det begyndte at regne sidst i August, trak det langt ind i September, før Kornet kom i Hus. I Dagspressen fra 1873 vil Landmændene paastaa, at Tyendet var socialistisk paavirket. Dette er dog næppe rigtigt, men da det faste Tyende saa, at Daglejere og løs Arbejdskraft kunde opnaa en noget bedre Betaling end før, stillede det selvfølgelig Fordringerne en Smule højere end tidligere. Karlelønnen var i 1873 70—100 Rigsdaler, Pigelønnen omkring det halve. For Nutidens Øjne synes det beskedent, tilmed da baade Karle- og Pigearbejdet dengang var langt strengere end nu. Dengang skulde Pigerne slide helt anderledes i Mark, Mejeri, Bryggers og Dejgrug, og Karlens Arbejde stod helt i Plejlens og Leens Tegn. I 1873 forevistes ved Kolding for første Gang en Mejemaskine i Virksomhed.

Landbruget i 1873 svarede sig fortrinligt, men mange ønskede Forbedringer i Driften og trængte til kontant Kapital. Med de stadig stigende Priser paa Landejendomme — Stigningen vedblev som bekendt endnu i en Aarrække — syntes der heller ingen Risiko forbundet med Kapitalanbringelse i Gaardene.

BYENS ÆLDRE PENGEINSTITUTTER

DET allerførste Pengeinstitut i Kolding var »Assessoren«, som hele Byen og Egnen kaldte ham, uden at man behøvede at tilføje Navnet. Det var Prokurator *O. F. Kralund*,

KOLDING 1874. SET FRA KIKKENBORG

oprindelig Fuldmægtig hos Herredsfoged, Kammerjunker Toxwerdt. Efter et Martyrium som Formand for Forplejningskommissionen under den fjendtlige Besættelse i 1849 var Kralund bleven belønnet med Titelen »Kammerassessor«, der senere forandrede til Kancelliraad. I de ældste Aargange af »Kolding Avis« vil man ofte støde paa et Avertissement, der meddeler, at Kralund modtager Indskud fra 10 Rdl. og for-

renter Pengene med 4 pCt. Og til ham gik Folk, naar de skulde have Penge. Han havde — i Kontortiden! — et ualmindelig barskt og affejende Væsen, og Folk nærrede nærmest Skræk for ham, men det skal samtidig siges, at den Tillid, som »Assessoren« nød blandt de gamle Bønder, har vistnok aldrig nogen Prokurator kendt Magen til senere. Naar Assessoren havde sagt saadan og saadan, standsede al Disput. Kom der en Mand ind til Kralund, blev denne rolig siddende med Ryggen til og snærrede: »Hvad vil De?« — Naar Manden saa havde fremført sit Ærinde, at han gerne vilde laane saa og saa meget til det og det, snærrede Kralund enten et affejende Nej eller spurgte: »Kan De betale Pengene igen?« Var Laaneren tilfredsstillende for Kralund, fik han i Regelen straks Pengene. Kralund kradsede et Gældsbevis ned paa sit blaa Konzeptpapir, Manden skrev under, og saa fik han Pengene, og vilde Manden takke, stak Kralund Haanden bag ud til ham, stadig uden at vende sig. Men det kunde ogsaa hænde, at Manden ikke vilde gaa straks, naar han fik Nej, men vedblev at plage: »Jamen a skal nu ha' dem«, og det er da hændt for en Mand, at Kralund smed ham ud og med en saadan Kraft, at Manden røg over Gelænderet ned i Forstuen, dog uden at tage Skade. Men ved Sammenstødet var Kralunds Uhr med Kæde bleven hængende paa Knapperne bag paa Mandens Frakke, hvad Folk opdagede, da han kom ned i Slotsgade, hvor der holdtes Marked. »Er Du bleven noget stort, siden Du har Guldtøj hængende bagpaa?« sagde Folk, — og saa gik Manden tilbage til Kralund og bad ham undskylde, han vilde da ikke stjæle Uhret! —

Hos Kralund laa der Obligationer og Skøder paa Egnens Gaarde i vid Omkreds, og kneb det for Folk med Renter, saa

kunde Kralund undertiden godt tage Favnetræ eller andet i Stedet for Kontanter.

Kolding fik sit første rigtige offentlige Pengeinstitut i Efter-sommeren 1856, nemlig »*Spare- og Laanekassen for Kolding By og Omegn*«. Det var Konsul *H. H. Grau*, der gav det første Stød til Sparekassens Oprettelse, men Byens Spidser gik sky udenom Grau, der ikke kom med i dette Pengeinstituts Ledelse. Det fortræffelige Pengeinstitut, der nu er bleven »Kolding Folkebank«s Genbo, lededes fra 1861—85 af Herredsfoged *Saxild*, og i den Periode, da »Kolding Folkebank« stiftedes og traadte sine Børnesko, var *R. Rosenkilde* Bogholder og Kasserer. Baade *Saxild* og *Rosenkilde* var meget agtede og afholdte Mænd, men begge af »den gamle Skole«. Naar en Mand dengang skulde laane Penge i et Pengeinstitut, spillede det en stor Rolle, i hvilket Forhold han stod til »Direktionen«. Dermed menes just ikke, at Direktionen særlig holdt Haanden over »sine egne«, men at personlige Sympatier og Antipatier spillede en ikke uvæsentlig Rolle, og saadan var det dengang baade i Sparekassen og i det næste Pengeinstitut, den halvanden Maaned efter Sparekassen stiftede »*Kolding Laane- og Diskontokasse*«, hvor ved Siden af Stadthauptmand *Borchs* Behjælpssomhed Kralunds Barskhed svævede over Vandene. Medens Sparekassen begyndte ude i Sct. Jørgens Hospital, faldt Diskontokassens første Tid i »*Fru Øllegaards Gaard*« paa Rendebanen, lige overfor det nuværende Bibliotek. Den rykkede i 1870 ind i Industriforeningsbygningens vestlige Del, tidligere Telegrafstation.

Begyndelsen af Halvfjerdserne, da det forenede Venstre kæmpede sig frem og *C. Berg* i stadig stigende Grad rev Folkemasserne med sig, var selvfølgelig særlig i Kolding en i

høj Grad politisk bevæget Tid. De gamle Spidser, der hidtil havde ført an i Byen, var politisk stærkt trængt tilbage af en Kreds, der var under Førerskab af *Grau, J. J. Grooss, Hans*

J. J. GROOSS

Daugaard og Mads Olesen, og de saa med Ængstelse og Uro paa den fremstormende Bevægelse. Den samme Modstand mødte Venstrebønderne paa Landet, og vel allermest hos deres egne Standsfæller, der nærede andre politiske Meninger. I Nørre Bjært var der i Begyndelsen af Halvfjerdserne kun én Venstregaardmand, Resten var Højre. Naar saa Venstrehusmændene skulde have Tjenester af Gaardmændene, Kørsler eller Hjælp til deres Jord, blev disse stædige paa Grund af Husmændenes afvigende politiske

Meninger og viste dem hen til Venstregaardmanden — det var forresten afdøde *Jacob Hansen*, Strandhuse. Paa den Maade skete det en Sommer, at en af Jacob Hansens Karle beklagede sig over, at nu havde han været ude med Hestene 13 Søndage i Træk. — Det kunde jo blive for meget — sagde Jacob Hansen nogle og fyrré Aar senere, men det var paa den anden Side nødvendigt at støtte Meningsfæller, og Tiden dengang var langt mere idealistisk end nu. Hvem der har kendt Jacob Hansen, ved, at han langtfra var nogen Sværmer, men en bundsolid Mand, ja i visse Maader endog konservativ i sine Vaner. I 1849 havde Stifteren af »Kolding Avis«,

Bogtrykker *B. C. Møller*, faaet Jacob Hansens Fader til at tegne sig som Abonnent paa Bladet, og tro ikke, at Jacob Hansen sagde Bladet af selv i den mest bevægede politiske Kamptid, selv om det imødegik hans Anskuelse, nej, han

HANS DAUGAARD

JACOB HANSEN

beholdt »Kolding Avis« og — læste »Kolding Folkeblad« i Folkebanken.

Der var ikke mange Venstremænd dengang, hverken paa Land eller i By, der havde Penge, og det hed sig med voksende Styrke, at Venstremænd meget vanskeligt kunde faa Penge at laane. Man betragtede dem som forvirrede Folk, og saadanne — det gælder saamænd endnu — kunde man ikke laane til eller gaa i Borgen for.

Der er ingen Tvivl om, at man allerede fra 1871 har drøftet Muligheden af at faa oprettet et af Venstremænd ledet Pengeinstitut i Kolding. Et saadant Pengeinstitut skulde saa oprettes

ved en Aktietegning. Man havde Erfaring for, at der kunde rejses Kapital paa den Maade, thi saaledes hjalp man C. Berg med at faa »Kolding Folkeblad« i Gang. Det skete ved Aktier, der efterhaanden blev udtrukne og derefter faldt bort. Vanskeligt vilde det dog være at faa Penge nok til at oprette en Bank. Maaske kunde man ad en Omvej lettere naa til Maalet.

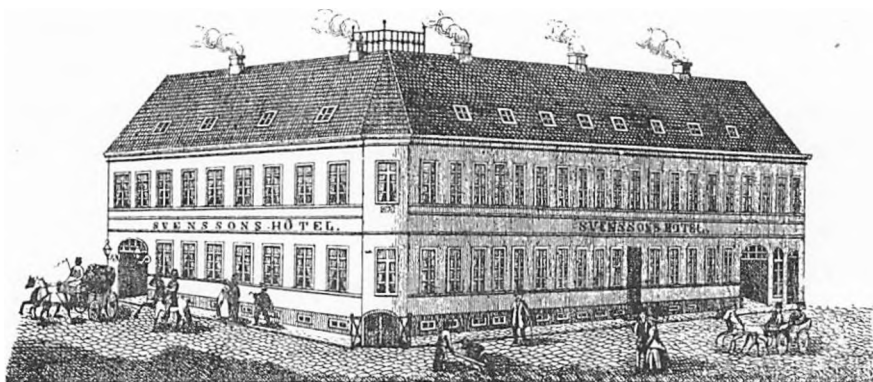
I 1871 oprettedes som bekendt »*Landmandsbanken*«, der 17. Maj 1872 fik en Filial i Klostergade i Kolding. Venstremændene har uden Tvivl talt om, at hvis det nu kunde lykkes at faa en Venstremand anbragt som Leder af Landmandsbankens Koldingfilial, saa vilde de nuværende Tilstande med Hensyn til Pengevæsenet blive brudt, og saa var Spørgsmaalet løst med det samme uden Oprettelse af en særlig »Venstrebank«. Grooss interesserede sig stærkt for en saadan Opgave og rejste til København, hvor han personlig talte med *Isak Glückstadt*, der gav ham det bedste Haab. Utænkeligt er det forøvrigt ikke, at Grooss og Glückstadt har kendt hinanden personlig. De var begge født i Fredericia, men ganske vist var Grooss hele 15 Aar ældre end Glückstadt. Bekendtskaber havde de i hvert Tilfælde fælles. Nogen skriftlig Ansøgning om Stillingen fra Grooss' Side har ikke foreligget, og der findes i Landmandsbankens Arkiv i København overhovedet ingen Ansøgninger om denne Post. En nøje Undersøgelse af Arkivet er foretaget i denne specielle Anledning.

Den mundtlige Tradition vil nu vide, at Købmand *Jacob Warburg* i Kolding, en Ven af J. J. Grooss, under et Besøg i Hovedstaden har haft en Samtale med Glückstadt, og enten det nu er Grooss' politiske Anskuelse, der har skræmmet Glückstadt — det kunde jo meget vel tænkes, at andre Kræfter fra Kolding har været i Bevægelse — eller Glückstadt har

anset Warburg for mere kvalificeret, er umuligt at faa oplyst, men da Landmandsbankens Koldingfilial aabnedes i Klostergade 17. Maj 1872 (forskellige Steder angives 18. Maj som Filialens Fødselsdag, men det er forkert), var Jacob Warburg Bestyrer og Købmand *R. Kaalund* i Kolding og *S. Raben* i Vonsild Tilforordnede. Denne Afgørelse var en stor Skuffelse for Egnens Venstremænd og særligt for Grooss, der ganske naturligt følte sig krænket, ikke mindst af sin Ven Jacob Warburg, og der opstod mellem Grooss og Warburg et Brud, som ikke skyldtes de modsatte politiske Anskuelser. Først flere Aar efter vekslede de to Mænd ved en tilfældig Lejlighed nogle venskabelige Ord, men et Par Dage før Grooss' Død kom Warburg til hans Sygeleje for bevæget at byde sin gamle Ven Farvel.

KOLDING FOLKEBANK STIFTES

I LØBET AF AARET 1873 tilspidsedes de politiske Modsætninger yderligere, og en enkelt Omstændighed, der næppe har virket overvældende i det øvrige Land, spillede en Rolle i Agitationen i Kolding. Da Rigsdagen efter en yderst bevæget

Samling sluttede sine Møder Torsdag 22. Maj, udbragtes der et Leve for Kongen. Alle rejste sig op, men Koldingkredsens Folketingsmand, C. Berg, blev siddende. I forskellige Højreblade havde man længe talt om, at Befolkningen vandrede »paa Randen af en Vulkan, og at det konstitutionelle Kongedømme i Danmark stod paa Nippet til at blive afløst af den rødeste Republik«. Citatet er fra »Koldingposten« for 21. Marts 1873, men Themaet varieredes i en Række Blade, der opfattede Kampen for Folketingsparlamentarismen som et farligt Forsøg paa at »bryde Grundloven«. Nu da Berg var bleven siddende

under et Leve for Kongen, »kunde det kun betyde det første Skridt henimod Republiken og fuldstændig spanske Tilstande«. Trods alle de skarpe Ord kunde de brave Borgere af alle Partier endnu engang i Forening indbyde til fælles Grundlovsfest i Kolding. Under Indbydelsen ser man baade Borgmester Monrads, A. L. Johansens, A. D. Burcharths, Pastor Mørk-Hansens og andre lødige Højremænds Navne, men ved Siden af mindst lige saa afgjorte Venstrenavne som J. J. Grooss, J. J. Grau, J. Jessen, Alminde, Jep Fink i Hejls osv. Og Grundlovsfesten holdtes »paa Bakken Syd for Byen og med den bekendte smukke Udsigt«. Taler holdtes udelukkende af den konservative Retning. Her blev sunget en Sang »for Grundloven« af Overlærer Knud Høyer, og et Leve for Kongen hilstes baade med Hurraraab og Kanonskud. Bagefter var der mange Ting til Adspredelse, Beværtningstelte, to Karusseller og Dansetelt, men Fordrageligheden mellem Partierne var kun et Skin. Der cirkulerede en misbilligende Adresse til »Skolelærer C. Berg«, hvori man ikke kunde forklare sig Bergs »Ringagt for Kongen« paa anden Maade, end at han enten manglede Opdragelse eller var en Fjende af Landets monarkiske Forfatning. Adressen fik 2—300 Underskrifter. Berg svarede paa et Kæmpemøde paa Kolding Staldgaard med en stor Tale, hvori Adressens Mænd sabledes ned. Under Talen udbragte Berg — vel at mærke anderledes motiveret — et Leve for Kongen. Det besvaredes af den store Mængde med stærke Hurraraab, men Motiveringens var saaledes, at nogle enkelte Højremænd beholdt Hatten paa, — og nu spottede Berg disse faa og lod dem endda vide, at Hall engang under Ministeriet Rottwitt var bleven siddende under et Leve for Kongen, som en Protest mod Ministeriet.

Der er her dvælet saa stærkt ved de politiske Brydninger, fordi det er nødvendigt at faa en Forstaaelse af Spændingen i Byen, der stadig var stigende, thi det bar jo henimod vigtige politiske Afgørelser. 16. Oktober nægtede Folketinget Finanslovens Overgang til 2. Behandling med 53 St. mod 45. Dagen efter opløstes Folketinget, og det nye Valg var i November.

Nu saa mange Aar efter, da Lidenskaberne er faldne til Ro, kan man smile lidt ad de Former, den politiske Kamp antog, f. Eks. ved Tanken om *de politiske Huer*. »Fredericia Avis« fortæller umiddelbart forud for Valget, at i en *Naboby* har en spekulativ Buntmager fundet paa politiske Huer. Paa Huerne er anbragt et bredt Baand, som fastholdes af et stort, iøjnefaldende Spænde, der sidder paa venstre eller højre Side, eftersom Køberen er Venstre- eller Højremand. Bladet tilføjer: »Saa underligt det end lyder, skal der afsættes et betydeligt Antal af disse Huer«.

Det lader sig vel næppe oplyse, hvem Opfinderen af de politiske Huer er, men det er rigtigt nok, at Buntmagerne (ikke en enkelt Buntmager) solgte en *Mængde Venstrehuer*. Handelen med Højrehuer blev vist ikke til noget. Maaske Højremænd har fundet det under deres Værdighed at skilte med deres politiske Overbevisning. Venstremændene burde jo have været lige saa fornuftige, men de købte Huer i stort Tal. Det blev en god Forretning. Venstrehuen var en flad, blaa Kasket med sort Baand og Spænde i venstre Side. Kolding var ikke den eneste By med slige snurrige Indfald. I en Købstad længere nordpaa solgtes der »Ministertobak« — men de Billeder, der var paa Karduserne, forestillede ikke Holstein-Holsteinborgs Ministre, men — I. A. Hansen, Berg og Bjørnbak. »Kolding Folkeblad«, der aabenbart har prøvet Tobakken,

siger: »Ogsaa Pakkens *Indhold* angiver, at Fabrikanten ønsker folkelige *Ministre!*«

Søndag den 27. Juli, 8 Dage efter Bergs store Møde paa Staldgaarden, samledes efter Indbydelse en Række Mænd paa »Svenssons Hotel« for at drøfte forskellige Sager og iblandt disse *Oprettelsen af en Bank*. Det staar ikke i Forhandlingsprotokollen, hvad de andre Sager var, der forelaa til Drøftelse, men man tager næppe fejl, naar man gætter paa, at det drejede sig om »Kolding Folkeblad«, der fra Oktober Kvar-

tal skulde flyttes fra Vejle til eget Trykkeri i Kolding. Alle de mødte var udprægede Venstremænd. Forhandlingsprotokollen nævner følgende: *A. Simonsen*, Ravnholt, *J. J. Grooss*, Kolding, *Erik Schou*,

ERIK SCHOU

Tved, *Hans Daugaard*, Kolding, *Holger Henriksen*, Skovgaard, *Ole Daugaard*, Starup, *Chr. Christensen*, Dons, *M. P. Madsen*, Starup, *Jacob Hansen*, Nørre Bjært, *Claus Jepsen*, Gesten, *N. J. Bundsgaard*, Gesten, *S. C. Mortensen*, Gesten, *N. Weirup*, Gesten, *S. Bonnesen*, Frederiksminde, og *Rasmus Martens*, Gelballe.

Efter at Sagen var forhandlet, blev det besluttet at oprette en Folkebank i Kolding med følgende Bestemmelser:

§ 1. Dens Sæde i Kolding med Forbehold om nærmere Bestemmelser med Hensyn til Filialers Oprettelse.

- § 2. Banken repræsenteres dels ved en Aktiekapital, dels ved Tillidsmænd.
- § 3. Aktiekapitalen fastsættes til 25,000 Rdl. Rigsmønt, dels Kontantaktier, dels Indskudsaktier.
- § 4. Indlaan modtages til Forrentning foreløbig med 4 pCt. fra Modtagelsesdatoen.
- § 5. Udlaan mod haandfaaet Pant og Kaution, Diskontering af Veksler mod enhver Sikkerhed, som Bestyrelsen finder god og hensigtssvarende.
- § 6. En Komité vælges paa 5 Medlemmer til Udarbejdelse af de foreløbige Love i Overensstemmelse med de nævnte Grundsætninger og al fornøden Udfyldning. Derpaa indbydes til Tegning af Aktier og Tillidsmænd. Komitéen er ikke pligtig at modtage enhver som Aktionær og Tillidsmænd.
- § 7. Aktionærernes Udbytte kan kun stige til 6 pCt. Overskudet iøvrigt, efter Fradrag af Bestyrelsesudgifter, henlægges til en Reservefond, og naar denne har naaet en vis Størrelse, anvendes Overskudet efter Generalforsamlingens Beslutning.

Derefter valgtes en Komité, der kom til at bestaa af følgende: *N. J. Bundsgaard*, *Vester Gesten*, *Erik Schou*, *Tved*, *Jacob Hansen*, *Nørre Bjært*, *Holger Henriksen*, *Starup*, og *Købmand Grooss*, *Kolding*.

Udvalget eller som det her kaldes Komitéen har derpaa arbejdet i et Par Maaneder. Om den ved dette Arbejde har benyttet andre Folkebankers Love som Grundlag eller har udarbejdet Love ganske fra Grunden, kan ikke siges, men i hvert Tilfælde er der indhentet Love fra *andre Venstre-Pengeinstitutter*, thi saadanne var allerede oprettet i andre Egne af Landet. Der er ingen Grund til her at komme ind paa de ældre Folkebanker og deres Historie, — deres Skæbne var

ikke lige blid — men de er oprettet, fordi Venstremænd i andre Egne har kæmpet med samme Vanskeligheder som Venstre i Koldingegnen. I en Tale skal Politikeren *I. A. Hansen* have opfordret Venstremændene til selv at danne Pengeinstitutter. Baade »Fyns Folkebank« i Odense og »Vestsjællands Folkebank« i Slagelse var oprettet 1872. Paa en Rejse i Efteraaret 1873 besøgte Grooss disse to Bankers Direktører, henholdsvis *L. Larsen* og *Malmquist*, ligesom han i København opsøgte den navnkundige Bankier, Baron *G. A. Gedalia*, en af »Landmandsbanken«s Stiftere og Læremester for Isak Glückstadt.

HOLGER HENRIKSEN

Bankudvalget i Kolding indkaldte efter endt Arbejde til et Møde paa »Svenssons Hotel« den 4. Oktober og forelagde her et Udkast til Love for »*Kolding Folkebank*«. Udkastet var paa 24 Paragrafer. Bankens Formaal var »at lette Pengeomsætningen ved af sine indsamlede Midler at gøre Udlaan paa kortere Tid til en rimelig Rente, samt, saa snart Midlerne dertil var til Stede, at udføre enhver Bankforretning. Midlerne skulde skaffes tilveje ved Tegning af 1) *Kontantaktier* à 100 Rdl., som skulde indbetales med mindst 25 pCt. den første Dag i hvert Fjerdingaar, og 2) *Indskudsaktier* à 100 Rdl., som skulde indbetales med mindst 2 Rdl. maanedlig den 1. i hver Maaned forud. Endvidere skulde Midlerne tilvejebringes ved Modtagelse af

Indlaan og ved eventuel Optagelse af Laan mod Udstedelse af Gældsbeviser.

Da Banken var oprettet som særlig »Tilflugt« for Venstremænd, maatte man jo sikre sig mod enhver Overrumpling. Bestyrelsen var derfor dengang ikke pligtig til som Aktionær at optage enhver, der meldte sig. Aktierne skulde lyde paa Navn og kunde — indtil Generalforsamlingen traf anden Bestemmelse — ikke uden Bestyrelsens Samtykke sælges udenfor Aktionærernes egen Kreds. Dog kunde Aktier ved Arv gaa over i andres Eje. Med Hensyn til Udlaan, da var *under lige Forhold* Aktionærerne fortrinsvis berettigede.

Tillidsmændene antoges af Generalforsamlingen efter Forslag af Bankraadet. De var alle Kautionister og Selvskyldnere for Banken for 100 Rdl., men til Gengæld havde enhver af dem samme Indflydelse paa Bankens Anliggender som Indehaveren af én Aktie. En Tillidsmands Ansvar bortfaldt ved hans Død, saa hans Arvinger overtog ikke Ansvaret. Banken selv maatte ikke købe Aktier for mere end 25 pCt. af den *halve* Aktiekapital. Stemmeretten stod i et vist Forhold til Antallet af vedkommendes Antal Aktier, og kun de Aktier, paa hvilke der var indbetalt 10 pCt., gav Stemmeret.

Generalforsamlingerne skulde kun bekendtgøres i »Kolding Folkeblad« og i »Morgenbladet«. Det sidste Blad var netop i de samme Dage begyndt at udkomme i København som Partiets Hovedstadsblad, redigeret af cand. jur., senere Folkestemsmand N. J. Larsen.

Bankraadet skulde bestaa af 9 Medlemmer, der skulde vælges for 3 Aar ad Gangen. Bankraadet valgte aarlig en Formand og en Næstformand. Bankraadet skulde aarlig af sin Midte vælge to Delegerede til at føre nærmere Tilsyn

med Bankens Virksomhed. Mindst hvert Fjerdingaar skulde de Delegerede efterse Bøgerne, Kassen og Beholdningen.

Direktøren skulde vælges af Generalforsamlingen for 3 Aar ad Gangen. Han skulde stille en Kaution svarende til det femdobbelte af den aarlige Løn.

I sidste Punkt af Lovudkastet hedder det: »Naar der er indtegnet en Aktiekapital, som i Forening med det Beløb, for hvilket de antagne Tillidsmænd yder Sikkerhed, udgør mindst 50,000 Rdl., begynder Banken sin Virksomhed. Bankraadet har ikke uden Generalforsamlingens Samtykke Ret til at modtage Aktietegning for et større Beløb end 100,000 Rdl.«

Det fremgaar af den sidste Sætning, at man har været meget forhaabningsfuld, og der var virkelig i 1873 stor Penge-
rigelighed, men indenfor Venstrekredse, som Banken jo dengang udelukkende var henvist til, flød Pengene ikke saa rigeligt.

Lovudkastet blev paa Mødet drøftet og gennemgaaet Punkt for Punkt og blev derefter *vedtaget*. Man besluttede at indbyde til Aktietegning. Der tegnedes paa Stedet 32 Kontantaktier og lige saa mange Indskudsaktier.

De første Aktionærer var Folketingsmand Hans Buch, Sest, J. J. Grooss, Erik Schou, Tved, Vognmand og Avlsbruger Hans Daugaard, Holger Henriksen, Skovgaard, N. J. Bundsgaard, Gesten, og H. Boysen, Drabæks Mølle.

Paa Mødet fortaltes et lille Træk, der virkede tilskyndende til Bankens Oprettelse, saa ubetydeligt som det var: To Venstre-bønder havde været et Ærinde i Sparekassen, der nu var i Markdannersgade. Da de gik ud, hørte de bag sig Ordene: *»Der gik to af de røde!«* Det er dermed ikke sagt, at Ordene just faldt fra Ledelsens Side, men det var jo tydeligt nok,

Venstremændene var *udpegede*. Begivenheden blev meget omtalt dengang.

Hverken det første eller det andet Møde paa Svenssons Hotel omtales i nogen af Byens tre Aviser, men baade i Kolding By og over hele Egnen tegnedes der nu Aktier, og da man mente, at Grundlaget for den nye Bank var sikret, indvarsledes ved speciel Indbydelse til hver enkelt Mand til en *konstituerende Generalforsamling* paa Svenssons Hotel Torsdag 11. December Eftermiddag Kl. 2. Forhandlingsprotokollen beretter herom bl. a.:

»Formanden for Komiteen, Købmand Grooss, aabnede Mødet og foreslog Folketingsmand Berg til Formand (d. v. s. Dirigent), hvilket billigedes af Forsamlingen. Forhandlingerne tog derpaa under den valgte Formands Ledelse deres Begyndelse.

1. Formanden stillede som første Forslag dette, at den konstituerende Generalforsamling betragtes som første aarlige Generalforsamling, saa at der ikke afholdtes nogen aarlig Generalforsamling før Marts 1875.

2. I Overensstemmelse dermed foreslog Formanden, at det første Aars Regnskab udstrækkes indtil 31. December 1874. Vedtoges uden Omtale.

3. Dernæst stillede Formanden Forslag om, at alle tilstedeværende Aktionærer i Dag kun har én Stemme uden Hensyn til deres Aktiers Antal. Dette Forslag vedtoges ogsaa uden Omtale.

4. Formanden stillede derpaa følgende Forslag: Det overlades det i Dag valgte Bankraad at bestemme, hvorvidt Banken helt eller delvis skal træde i Virksomhed før 1. Jan. 1874. Forslaget vedtoges.

5. Af Formanden blev fremsat som Forslag, at Generalforsamlingen overlader det i Dag valgte Bankraad at vedtage Lønningsbestemmelserne for Direktøren og de øvrige Funktionærer ved Banken for det første Regnskabsaar, hvortil Formanden stillede som Underændringsforslag, at disse Lønninger for Aaret 1874 ikke maa overstige det Beløb, som Generalforsamlingen bestemmer for 1875. Forslaget vedtoges af alle mod 2 Stemmer.

6. Valg af en Direktør indtil Generalforsamlingen i 1877.

Valgt blev Købmand *J. J. Grooss* med 119 af 141 afgivne Stemmer. Politifuldmægtig (*J. L.*) *Hansen* havde 17 Stemmer og Købmand *L. P. Christensen* 5 Stemmer. Grooss var til Stede og erklærede, at han modtog Valget.«

LAURITS LIND

Man valgte nu de 9 Bankraadsmedlemmer. Valget foregik i flere Omgange, thi efter Lovene skulde Bankraadsmedlemmerne have absolut Flertal. I første Omgang afgaves 146 Stemmesedler. Med absolut Flertal valgtes *H. Daugaard*, Kolding, med 126, *Holger Henriksen*, Starup, med 123, *N. J. Bundsgaard*, Gesten, med 121, *Erik Schou*, Tved, med 108, *L. Lind*, Rugsted, med 99 og *Hans Buch* i Sest med 76 Stemmer. I de efterfølgende Valgomgange udpegedes efterhaanden *Jep Fink*, Hejls, *Jacob Hansen*, Nr. Bjært, og *J. A. Haastrup* af Aagaard.

Til Revisorer valgtes Lærer *N. A. Lauridsen*, Fovslet, og

Folketingsmand C. Berg. Dermed sluttede Mødet. Under dette fungerede J. L. Hansen som Sekretær.

Banken var stiftet, og Forberedelserne var tilrettelagt saa omhyggeligt, at Banken for den Sags Skyld godt kunde begynde med det samme.

I »Kolding Avis« for den følgende Dag findes en kort Notits om, at der paa et navnlig af Landboere talrigt besøgt Møde paa Svenssons Hotel var vedtaget at stifte en Folkebank i Kolding, og at Grooss var valgt til Formand. »Koldingposten« havde ingen Lokalrubrik i de to følgende Dage og omtalte heller ikke Bankens Stiftelse. Den omtales heller ikke i »Kolding Folkeblad«s redaktionelle Del; men Dagen efter Mødet var der i »Kolding Folkeblad« to Kæmpeannoncer, den ene fyldte hele Bladets tredie Side og en Del af fjerde, og den anden Annonce tog næsten Resten af fjerde Side — Siderne var knap halvt saa store som nu. Den første og største Annonce er en »Indbydelse til Aktietegning i Kolding Folkebank« og lyder saaledes:

»Idet vi herved udsender offentlig Indbydelse til Tegningen af det mindre Restbeløb, som skal supplere de allerede tegnede Aktier til Rdl. 100,000, skulle vi bemærke, at Banken allerede har vundet en betydelig Tilslutning, i Særdeleshed fra Landet. Bankens Formaal er, til Fremme for Agerbrug, Handel og Industri, at lette Pengeomsætningen ved af egne og betroede Midler at gøre Udlaan mod solid Sikkerhed og at udføre enhver Bankforretning, og vil den under dennø Virksomhed stadig have for Øje at kunne svare til sit Navn. Banken har sikret sig Forbindelse med første Klasses Huse saavel i Indlandet som Udlandet efter den mest udstrakte Maalestok og forventer sig erhvervet de i Lov af 11. Februar 1863 om-

handlede Stempelbegunstigelser; den er saaledes i Stand til at begynde sin Virksomhed under meget gunstige Vilkaar.«

Derefter følger Betingelserne for Aktietegningen, og det meddeles, at Tegningen sluttes, naar de 100,000 Rdl. er tegnet. I Tilfælde af Overtegning vil der ske en Reduktion paa det Beløb, der fra i Dag af tegnes. Bankens Love udleveres gratis fra Kontoret, hvor Tegningen sker. Kontoret er Helligkorsgade Nr. 199 (dengang benyttedes endnu de gamle Numre). Indbydelsen er dateret 12. December 1873 og først underskrevet af Bankens Bestyrelse, de 9 Bankraadsmedlemmer og Direktøren, J. J. Grooss, opført i alfabetisk Orden.

Derefter læses: »Ovenstaaende Indbydelse til Aktietegning og Bankens Benyttelse anbefales af undertegnede Aktionærer og Tillidsmænd«, og der følger ikke mindre end 309 Navne, der ligeledes staar i en vis alfabetisk Orden undtagen de sidst tilkomne Navne. Den lange Række af Navne kunde det ved et flygtigt Blik synes overflødigt at aftrykke her, men da den nulevende Slægt sikkert gerne vil vide, hvem der var med til at rejse denne vigtige Sag, og vistnok med Glæde vil finde Forældres og Bedsteforældres Navne, skal de dog alle have en Plads her:

Peter Andersen, Starup, Chr. Andersen, Tudvad, Hans Peter Andersen, Tudvad, Jens Andersen, Tudvad, Simon Andersen, Paaby, Konrad Andersen, Borlev, Hans Kring Andersen, Borlev, Markus Andersen, Tyvkjær, Lærer J. Andersen, Ødsted, Thomas Andersen, Mølkjærgaard, H. Andersen, Jerlev, A. Andersen, Mølkjærgaard, Andreas Andersen, Sest, P. J. Andersen, Fovslet Mølle, Hans Buch, Sest, N. J. Bundsgaard, Vester Gesten, H. Boysen, Drabæks Mølle, Søren Buhl, Agnetesminde, Søren Berthelsen, Starup, R. Buhl, Fredsted, Nikolaj Christensen Bruun, Risgaard, Jørgen Hansen Buhl, Paaby, Ungkarl Hans Hansen Buhl, Harte, M. P. Buhl, Hjarup, Knud Buhl, Bramdrup, P. J. Brødsgaard, Bramdrup, Bennet M. Bennetsen, Ammitsbøl, Jens Math. Bennetsen, Ammitsbøl, Therkild J. Bundgaard, Stubdrup, N. J. Bundgaard,

Stubdrup, J. Bøttern, Haastrup, Steffen Buchs Enke, Høllund, Niels A. Bundsgaard, Vester Gesten, Hans J. Bech, Sdr. Stenderup, Jens Carlsen Bruun, Stenderup, Poul S. Bach, Agtrup, S. Bonnesen, Frederiksminde, Holger Buhl, Agnetesminde, Jakob Berg, Starup, Iver Berg, Starup, C. Berg, Bogø, Chr. Christensen, Dons, Jørgen Christensen, Rugsted, Math. Theodor Christensen, Rugsted Skole, Jens Peter Christensen, Vork, Peter Christensen, Raadvad, Niels Christensen, Ammitsbøl, Smed Niels Christoffersen, Dons, Hans C. Christensen, Mosevraa, A. Christensen, Hejls, L. P. Christensen, Kolding, A. Christensen, Tudvad, H. Daugaard, Kolding, Niels Andersen Daugaard, Fredsted, Erik Damgaard, Starup, Søren Daugaard, Kolding, Ole Daugaard, Starup, Chr. Daugaard, Kolding, Niels Daugaard, Kolding, Niels Christensen Dahl, Højrup, Lærer Peter Eriksen, Vejstrup, Anders Ebbesen, Sødalgaard, Ungkarl Jens Henrik Eriksen, Bramdrup, Ungkarl Laurids Eriksen, Bramdrup, Jørgen Hansen, Enggaard, Harte, »Fyns Folkebank«, Odense, A. Fischer, Starup, Jens Fredsted, Starup, Niels Fischer, Bøgeskov, Starup, Møller I. Freund, Ammitsbøl, J. Fink, Hejls, R. Føns, Agtrup, Iver Fischer, Aagaard, Anders Sørensen Fløjstrup, Sest Skov, Jørgen P. Fallesen, Øster Gesten, J. J. Groos, Kolding, Jørgen Gregersen, Borlev, Niels Gregersen, Borlev, Johan P. Gadebjerg, Agtrup, Holger Henriksen, Starup, Jakob Hansen, Bjært, J. A. Haastrup, Aagaard, P. Hansen, Vester Vamdrup, H. J. Henriksen, Skovgaard, Jens Hansen, Ammitsbøl, H. M. Hvid, Tyvkjær, Hans Hansen, Haastrup, S. Hansen, Ødstedgaard, Villads Hansen, Mosevraa, Hans Jakob Hansen, Stenderup, Th. Høy, Hylkegaard, Sest, J. L. Hansen, Kolding, Jens Henriksen, Skovgaard, Niels Peter Hansen, Vester Nebel, P. Hansen, Ødstedgaard, J. Hillerup, Kolding, Hans H. Hollensen, Ø. Gesten, Hans Jensen Haue, Egholt, K. C. Hvolbøl, Ferup, Lars Hansen, Vinding, Niels Iversen, Vork, Peter Poulsen Iversen, Vork, Peter Iversen, Stubdrup, Math. Iversen, Stubdrup, Jørgen Iversen, Harte, Marinus Jørgensen, Nebel, Søren Jørgensen, Vork, Andreas Juhl, Harte, Hans Jensen, Bramdrup, Væver Jens Jensen, Bramdrup, Lars Jensen, Tved, Jørgen Jørgensen, Starup, Iver Jensen, Ødsted, Knud Jensen, Ødsted, Niels Johansen, Ammitsbøl, H. T. Johansen, Hesselballe, Henrik Jensen, Stubdrup, Laurids Jensen, Stubdrup, Jens Jensen, Tyvkjær, Chr. Jakobsen, Viuf, Claus Jepsen, Smederøj, P. Jørgensen, Røjgaard, Skovopsynsmand Jensen, Løverodde, Chr. Jørgensen, Agtrupskov, Hans H. Jessen, Agtrup, P. Jørgensen, Hesselballe, Heinrich Jungjohan, Ødis, Jens Jepsen, Gelballe, Iver Jørgensen, Vester Gesten, Chr. Jensen, Verst, Chr. Jørgensen, Lejrskov, Andreas Jørgensen, Lejrskov, Ungkarl Jørgen Jepsen, Egholt, Niels Jørgensen,

Egholt, Søren Peter Jensen, Egholt, Laurits Jepsen, Uhre, Thomas Jørgensen, Horsted, L. Kring, Fredsted, Bygmester Niels Knudsen, Paaby, Smed Simon Krog, Bramdrup, Hans Madsen Knudsen, Dons, Chr. Knudsen, Vesterby, Peter Knudsen, Vesterby, Mikkel Konradsen, Alminde, Jørgen Knudsen, Nebel, Knud N. Krag, Trappendal, Hejls, Hans Chr. Køks, Ødis, Anders Kvist, Egholt, Søren Knudsen, Egholt, Niels Klausen, Vinding, Laurids Lind, Rugsted, Jakob Larsen, Borlev, Søren Chr. Laursen, Ødstedgaard, Hans Hansen Lind, Sest, Jens Lauridsen, Sønder Stenderup, H. P. Lauridsen, Agtrupskov, Lærer Lindeloff, Harte, N. A. Lauridsen, Fovslet, Marius Lund, Vester Gesten, Niels Laursen, Brakker, M. P. Madsen, Starup, Jens Mortensen, Starup, Hans Munk, Aagaard, Søren Meyer, Starup, A. Mortensen, Aagaard, Chr. Meyer, Aagaard, Frederik Meyer, Aagaard. Zakarias Mortensen, Nebel, Anthon Møller, Højbjerggaard, Søren Sørensen Møller, Tyvkjær, Søren Chr. Mortensen, Vester Gesten, Maler Møller, Sønder Stenderup, Chr. Hansen Møller, Agtrupskov, R. Martens, Gelballe, Jens Muurholm, Ødis, Ditlev Mortensen, Bølling, Jørgen Mortensen, Svinholt, Niels Møller, Vinding, Th. Nielsen, Tudvad, Nis Nissen, Hvilested, Lærer Peter Nissen, Harte, Niels Nielsen, Bramdrup, P. Nielsen, Ødsted, Niels Nielsen, Ammitsbøl, Jens Nielsen, Ammitsbøl, Hans Nielsen, Viuf, Niels Nielsen. Rugsted, Claus Nielsen, Høllund, Søren Nielsen, Frydenslund, Alminde, H. Nielsen, Gelballe, N. Nielsen, Ødsted, Niels Nielsen, Birke-damgaard, Hans Nicolajsen, Harte, Anders Nielsen, Borlev, Jes Chr. Nielsen, Stallerupgaard, Niels Nielsen, Drejens, Uhrmager Nørregaard, Kolding, Thule Nielsen, Ferup, Peter Nielsen, Lejrskov, Jørgen Nielsen, Egholt, Niels Olesen, Vinding, Jens Olesen, Ammitsbøl, Niels Olesen, Ammitsbøl, Peter Olesen, Kolding, Ole Olesen, Kolding, Hans J. Olesen, Øster Gesten, A. Olesen, Vester Gesten, Jens Peter Olesen, Andst Mark, N. S. Olsen, Vinding, Jens Peder Pedersen, Starup, Søren Pedersen, Starup, Anders Pedersen, Starup, U. Pedersen, Fredsted, Hans Petersen, Harte, Marius Pedersen, Harte, Ungkarl Karl Pedersen, Harte, Anders Poulsen, Hjarup, Partikulier Chr. Pedersen, Bramdrup, Johan K. Poulsen, Starup, Holger Pedersen, Starup Mark, Hans Pedersen, Starup, Peter Møller Pedersen, Ammitsbøl, Mads Pedersen, Ammitsbøl, Christoffer Poulsen, Dons, Mikkel Pedersen, Viuf, Andreas Pedersen, Alminde, Jesper Pedersen, Tudvad, Jens Pedersen, Bramdrup, Søren Poulsen, Hejls, Knud Pedersen, Starup, C. Pedersen, Øster Gesten, Ungkarl Jørgen Pedersen Ravn, Fredsted, Hans Ravn, Fredsted, Jørgen Ravn, Nebel, J. Ravn, Fredsted, Chr. Rønning, Bramdrup, Peter Rønning, Bramdrup, Hans Rasmussen, Borlev, Niels Jensen Ravn, Ammitsbøl, U. Ravn, Viuf, Jens Ravn, Hejls, P. F. Ras-

mussen, Øster Gesten, Jens Rasmussen, Øster Gesten, Rasmus Chr. Rasmussen, Gamst Mark, Jens Jensen Ravn, Højrup, Erik Schou, Tved, A. Simonsen, Ravnholt, Peter Schousen, Roedsminde, Jens Peter Sørensen, Tudvad, Augustinus Sørensen, Dons, N. Andersen Sager, Fredsted, H. Straarup, Hjarup, Hjuler H. Chr. Sørensen, Bramdrup, Gaardejer J. H. Sørensen, Bramdrup, Kaj Schultz, Tved, Peter Nicolaj Schmidt, Tved, Th. Schmidt, Tved, Jes Sørensen, Borlev, Hans Sørensen, Borlev, Rasmus Sivertsen, Ødsted, S. P. Schou, Ammitsbøl, Chr. Christensen Salling, Ammitsbøl, Mikkel Sørensen, Ammitsbøl, M. J. Sørensen, Ødstedgaard, P. Sørensen, Ødstedgaard, Chr. Sørensen, Vingsted Mølle, Simon Simonsen, Ravnholt, Peter Skyt, Trappendal, Hejls, Poul Sørensen, Hejls, Cl. Sørensen, Fovslet, P. C. Sørensen, Fovslet, Søren Seiersen, Borlev, Hans Sax, Ødis, N. P. Sørensen, Tudvad, R. M. Schmidt, Vester Gesten, Hans Skjøde, Verst, C. H. Schmidt, Vester Gesten M. Sandager, Ferup, L. J. Schelde, Ferup, Enevold Sørensen, Kolding, P. Thuesen, Stoustrup, Th. M. Thomsen, Hjarup, Niels Thomsen, Hjarup, Johannes Thullesen, Ødsted, Toft, Agrup, Niels Topholm, Ødis, Thomas P. Thomsen, Øster Gesten, Simon Thomsen, Øster Gesten, M. M. Thullesen, Ferup, A. Thullesen, Ferup, Laurs Laursen Thuesen, Ferup, Jens Terp, Øster Gesten, Jens Andersen Uth, Dons, Peter Vølf, Agtrupskov, A. Kralund, Kolding, Boye Krogh, Aastorp, Christian Groth, Tapsuhre, Ole Oxbøll, Vester Vamdrup, Hans Nielsen, Stubdrup, Ole Andersen, Vester Gesten, L. M. Pedersen, Ødis, Chr. Mikkelsen Sandberg, Øster Vamdrup, Hans Dall, Ejstrup, Anders Madsen, Kolding, Lærer Hansen, Vamdrup, Peter Damgaard, Tapsuhre, Søren Damgaard, Tapsuhre, J. Daugaard, Fredsted, J. P. Jensen, Vork.

Den anden og mindre Annonce meddeler, at fra *Torsdag 18. December* vil Banken være aaben for Indlaan hver Søgnedag fra Kl. 10—12. Begyndelsen for dens øvrige Virksomhed vil senere blive bekendtgjort. Almindelige Bestemmelser for Bankens Virksomhed vil være: 1) Køb og Salg af Anvisninger og Veksler paa Ind- og Udlandet, 2) Udstedelse af Rejsekreditiver paa de fleste Pladser i alle Verdensdele, 3) Køb og Salg af Kreditforeningsobligationer, Aktier og andre i Handelen gaaende Værdipapirer, 4) Laan mod Pant i Værdipapirer og mod Kaution, 5) Kredit gives i løbende Regning, 6) Ind-

skudskapitaler modtages til Forrentning paa kortere og læn-
gere Tid. Endvidere virker Banken som *Sparekasse*. Betingel-
serne i denne Afdeling er: 4 pCt. Rente p. A. af Indlaan, hvor-
hos enhver Sparer paa visse nærmere Vilkaar faar Andel i
10 pCt. af Bankens Nettoudbytte. Endelig opregnes Bankens
Forbindelser paa de vigtigste ind- og udenlandske Pladser:

København,	Herrer G. A. Gedalia & Co.,
Kristiania,	— Glückstadt & Co.,
Stockholm,	— Guillemot & Weylandt,
Hamborg,	— Johan Berenberg Gossler & Co.,
Berlin,	— Mendelsohn & Co.,
Leipzig,	— Heinrich Küstner & Co.,
Amsterdam,	— Lippmann, Rosenthal & Co.,
London,	— N. M. de Rothschild & Sons,
Paris,	— de Rothschild & Frères.

Juleaftensdag bekendtgjorde Banken, at den første Indbe-
taling paa Aktiekapitalen skulde ske senest 4. Jan. 1874 med
25 Rdl. pr. Kontantaktie og 2 Rdl. pr. Indskudsaktie.

Straks efter Udstedelsen af Opfordringen til yderligere
Aktietegning meldte der sig mange, deriblandt adskillige be-
kendte Mænd. Blandt Aktionærerne fra dengang træffer man
ogsaa Bredsten Kommune, Vejle Vesteregns Arbejderforenings
Sparekasse i Balle, Vestsjællands Folkebank i Slagelse og Fyns
Folkebank, Odense.

At det ikke alle Steder har været let at faa Tilslutning til
et »Venstreforetagende«, som Banken jo faktisk var dengang,
fremgaar af følgende Brev fra *Hans Buch* i Sest:

Seest, den 29. November 1873.

Kjære Grooss!

Undskyld at jeg ikke allerede i Formiddags har meddelt Dem Resultatet herfra angaaende den paatænkte Bank. Jeg har nu lige til denne Time gjort, hvad jeg har kunnet, men desværre uden synderlig Lykke med mig. Her i Sognet er jo kun helt enkelte Gaardmænd eller Folk, der har Penge, der er med os i vor politiske Betragtning, man kan slide sig ihjæl for at faa det ubetydeligste udrettet. N. N. er opført paa en Liste fra S. Bonnesen her. Alt, hvad jeg har at meddele Dem herfra, er, at De maa skrive Gaardejer X. for en Indskudsaktie og Y. som Tillidsmand. Jeg haaber, de maa have været heldigere andre Steder, ellers ser det sort ud. Z. vil vist ogsaa være Tillidsmand, men jeg har ikke kunnet træffe ham hjemme. Vi tales vel ved inden Onsdag.

Venlig Hilsen fra Deres

H. Buch.

Til Hr. J. J. Grooss, Kolding.

Hans Buchs Ængstelse for Resultatet andre Steder var, som vi allerede har set, overflødig. De cirkulerende Tegningslister opbevares endnu i Banken, og mellem dem laa Hans Buchs Brev. Stillingen var dog ikke altfor straalende. Aktiekapitalen var fra 1874 ca. 45000 Rdl. Da Indskudsaktierne var betalt, naaede den de 137,000 Kr., hvilket Beløb den holdt sig paa lige til den nye Emission i 1911.

Først *Tirsdag 20. Jan. 1874* optog Kolding Folkebank sin Virksomhed i fuldt Omfang, ogsaa som Sparekasse. Det første Udlaan er dog dateret 12. Jan. Det var til en Landmand i Verst Sogn og stort 500 Rdl.

• BÆRENDE KRÆFTER •

DER ER INGEN TVIVL om, at *C. Berg* paa mange Maader har været behjælpelig i Banksagen, og at den store Fører ved sin enestaaende Autoritet har støttet de Mænd, der gjorde Arbejdet, men Sjælen i det hele var *Grooss*, der ogsaa trak hele Læsset. Han fortjener i Bankens Historie et Monument.

Slægten *Grooss* stammer fra Ungarn. To Brødre *Grooss* vandrede i sidste Halvdel af det 18. Aarhundrede fra deres Hjem ud i Verden for at se sig om. De drog nordpaa og kom til Danmark. Den ene slog sig ned i Fredericia og var *J. J. Grooss'* Bedstefader, den anden rejste til Norge, hvor Familien tabte hans Spor. Al Forbindelse mellem Slæg-

J. J. GROOSS

ten i Ungarn og den danske Gren var dog ikke glemt. Det viste sig i 1864, at en højere østrigsk Officer, som kom herop med sit Regiment, hjemmefra havde faaet den Besked af sin Fader, at han i Kolding og Fredericia havde Slægtninge af Familien *Grooss*, som han skulde opsøge, og da han saa Navnet paa Huset i Kolding, faldt han — efter sit Hjemlands Skik — om Halsen paa *J. J. Grooss* og kyssede ham.

Den i Fredericia bosatte Ungarer Grooss havde en Søn, der var Garvermester, og hans Søn igen var *Johan Jacob Grooss*, som blev Folkebankens første Direktør. J. J. Grooss var født i Fredericia 18. April 1824. Faderen gav ham en god Opdragelse og lod ham besøge Borgerskolen. Efter at være konfirmeret kom den 15-aarige Dreng i Handelslære hos Stadthauptmand J. S. Borch i Kolding, i hvis udstrakte Forretning han ogsaa blev som Kommiss, ialt i henved 12 Aar. Navnlig under Tre-aarskrigen, da Borch, frivillig og ufrivillig, ofte selv maatte forlade sin Forretning, var Grooss ham en god Støtte. Den 7. December 1850 løste Grooss Borgerskab og grundlagde i Helligkorsgade en Forretning, ikke blot i Kolonial- og Urtekramvarer, men ogsaa med Cement, Korn, Tømmer og andet. En Ærøjagt sejlede stadig Korn for ham til Kiel. Det gik Grooss godt, og han vandt en stor Kundekreds og Agtelse alle Vegne. Naar man husker, hvor svært det for et Par Menneskealder siden var for en *ung* Mand at vinde Indflydelse, ser man bedst Offentlighedens Omdømme i den Omstændighed, at da Kolding Kommune under Pengekrisen 1857 nedsatte et Udvalg til at administrere et stort Laan paa 200,000 Rdl., var den 33-aarige Købmand J. J. Grooss Medlem af Udvalget, ved Siden af Borgmesteren, hans gamle Principal, Stadthauptmanden, og andre af Byens ledende Mænd. Dette var første Gang, Grooss kom i nær Berøring med Bankvæsen. Senere var Grooss Medlem af Havnebestyrelsen, Ligningskommissionen, Fattigkommissionen, og i 1864 valgtes han til Byraadet («større Halvdel»), samme Aar som hans gode Ven, Vognmand *Hans Daugaard*, kom i Byraadet ved Suppleringsvalget for Søren Daugaard. Grooss sad i Byraadet til 1870, men indvalgte atter 1876 og sad derefter som Byraadsmedlem til sin Død.

Allerede da Grooss var ung Købmand, bestod der et varmt Venskab mellem C. Berg og ham, og Grooss' Kontor blev Samlingspladsen og »Arnestedet for det unge Venstre i Kolding«, som H. Begtrup skriver i sin Bog, og Venskabet var af den Slags, der bliver inderligere med Aarene. Grooss var Stiller for Berg ved hvert Valg, saa længe han levede, og var Brændpunktet for al Venstrepolitik i Byen, medens H. H. Grau efterhaanden følte sig skudt til Side. Da Berg 18. Dec. 1871 udsendte det første Nummer af »Kolding Folkeblad«, udgik det fra Grooss' Butik og sendtes med Kunderne ud paa Landet, medens Grooss' Læredrenge bragte det omkring i Byen. I de første Par Maaneder var Grooss Bladets Forsyn i enhver Henseende. Hos ham indleveredes Annoncer og tegnedes Abonnement, og han var i de to Maaneder ogsaa Bladets »Redaktør«, men det var der nu ikke saa meget Bryderi ved, thi det var helt igennem Aftryk fra Vejle. Da Enevold Sørensen kom, boede han i lang Tid hos Grooss. Naar C. Berg kom paa Besøg i Kolding, efter at han i 1861 var flyttet til Bogø, boede han i et beskedent Gæsteværelse paa Grooss' Loft, og efter at Folkebladet var flyttet op i J. J. Graus Gaard paa Kirke-torvet, og Berg paa sine Besøg tog Natteleje dér for at være Bladet nærmere, var Bergs første og sidste Gang til Grooss og hans Familie, naar der var et ledigt Øjeblik.

Der er foran blevet nævnt, at det, som Grooss kaldte Jacob Warburgs »Forræderi«, den tabte Udsigt til Grooss' Ansættelse ved »Landmandsbanken«, var en stor Skuffelse. Grooss har sikkert ogsaa omtalt denne Sag paa sin Rejse til Folkebankerne i Odense og Slagelse, thi i et Brev fra Odense 24. Sept. 1873 skriver Bankdirektør L. Larsen bl. a.: »Jeg antager nok, at De vil være Mand for at gaa paa Sagen med

Dødsforagt . . . og vil vinde glimrende Sejr baade over *Jøder* og *Grækere!*« Ordet »*Jøder*« er der sat tre Streger under, det kan ikke være andet end en Hentydning til Jacob Warburg. Forøvrigt var der flere end Grooss, der søgte Direktørposten i Folkebanken. Ogsaa Konsul *H. H. Grau* meldte sig, men Medlemmer af Bankudvalget henviste Grau til, at der ønskedes kun én Direktør, og Grau trak sig da forud for Afgørelsen tilbage. Afvisningen menes at have haft nogen Indflydelse paa Graus senere politiske Stilling. Der var stor Forskel paa disse to dygtige Mænd, Grau og Grooss. Grau var den dygtige og iltre Agitator, men arbejdede altid for den *enkelte* Sag uden at ofre mange Tanker paa, hvad der laa i Periferien. Grooss arbejdede tungere og var Organisationsmanden og langt mere Politikeren, maaske nok noget ensidig, men fast og bestemt. Naar Grooss havde taget en Beslutning, saa var han urokkelig og saa gennemførte han den, og alt, hvad han arbejdede med, var præget af den pinligste Orden og Nøjagtighed. En anden Grund til, at Grau blev forbigaaet i Banksagen, var formentlig ogsaa den, at hans økonomiske Affærer endnu dengang var for vidtstvævende. Her var det bedst som Leder at have en Mand, der havde sine Sager helt afklaret, og det havde Grooss. Bortset fra alt andet havde Grooss næsten alene lagt hele denne Sag til Rette paa mønsterværdig Maade. — Grooss' politiske Virksomhed vandt ogsaa Paaskønnelse udenfor den hjemlige Kreds, idet han i 1877 og igen i 1878 valgtes til Medlem af Fællesbestyrelsen for Grundlovs-Værneforeningen.

Blandt de bærende Mænd i Banksagen maa efter Grooss nævnes *Hans Buch* i Sest, der indvalgtes i det første Bankraad og — skøndt selv fraværende ved det paagældende

Bankraadmøde — udpegedes til Formand for Bankraadet. Hans Buch var 20. Sept. 1872 bleven valgt til Folketingsmand, idet han med en Femtedel af Stemmetallet havde vippet Raben. Hans Buch sagde beskedent, at han var valgt til Formand

JEP FINK

HANS BUCH

for Bankraadet, *fordi* han var Folketingsmand. Naar man tænker paa alle de Evner, Hans Buch senere udfoldede paa saa mange Maader, navnlig i Slagterisagen, saa bliver man snart klar over, at det ikke var Mandatet som Folketingsmand, der gav Hans Buch Adkomst til Formandspladsen, men det var den for sin egen Person tilbageholdne *Jep Fink*, — som vidste, hvad der boede i Vennen, — der med velberaad Hu skubbede baade Kandidaturen i Vonsildkredsen og denne Stilling i Folkebanken over paa Hans Buch. Jep Fink slap saa med at blive Næstformand, indtil han nogle Aar efter, da Hans Buch følte sig endnu mere optaget, en Tid maatte træde

til som Formand. Hvad angaar Jep Fink, da foreligger der om ham en lille Bog af V. Topsøe, der sikkert giver et godt Billede af denne udmærkede Mand. Den Fordomsfrihed, Retfærdighed og Selvstændighed, der kendetegnede Jep Fink og som udmærkede ham som Menneske og som Amtsraadsmedlem, var der god Brug for ogsaa i Folkebankens Bestyrelse. Grooss satte stor Pris baade paa Hans Buch og Jep Fink, og omvendt de paa ham.

Det var ingen tilfældig Kreds af skæggede Mænd — dengang gik de fleste Mænd med Fuldskæg —, der traf sammen for at gennemføre denne Sag. Jacob Hansen, der var den sidstlevende af den ældste Bestyrelse, sagde, at det var »den sædvanlige«, der mødtes hin 27. Juli 1873. Det var Egnens bedste Mænd indenfor Venstre, hver paa sit Omraade, ogsaa uden om det politiske: *N. J. Bundsgaard*, der bl. a. var med til at løfte Andelssagen og som senere kom til at sidde i Bestyrelsen for Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, Sydjysk Mejeriforening og Kolding Højskolehjem; den dygtige og umaadelig flittige *Laurids Lind* i Rugsted; Venstres tro Støtte og Grooss' bedste Ven, Vognmand *Hans Daugaard*; *Erik Schou* fra Tved; den støtte og solide *Jacob Hansen* fra Nørre Bjært og den i mange Henseender saare begavede *J. A. Haastrup* fra Aagaard, den senere Folketingsmand for Vardekredsen, der netop 1873 ved Grundlovsfesten i Brakker vakte nogen Opsigt ved en varmhjertet Tale, som sikkert intet politisk Parti nu vilde finde noget anstødeligt i, men som dengang af politiske Modstandere blev kritiseret skarpt. Og man behøver ikke at holde sig til dem, der blev Medlemmer af det første Bankraad, men der kan nævnes mange andre betydelige Mænd indenfor Stifternes Kreds. Det allerførste

Navn i Forhandlingsprotokollen er *Anders Simonsen* fra Ravnholt, der ved Valget 18. Okt. 1866 i 11. Landstingskreds valgtes til Medlem af Landstinget. Anders Simonsen ønskede ikke selv at komme i Bankraadet, men var en solid Støtte.

S. SIMONSEN

CHR. CHRISTENSEN

Derimod indvalgte i 1881 hans Søn, *Simon Simonsen*, den senere Kreditforeningsdirektør, i Bankraadet og sad der — med en lille Afbrydelse — til sin Død 36 Aar senere. Blandt Stifterne finder man den vittige og meget interesserede *Søren Bonnesen*, Frederiksminde, der spillede en betydelig politisk Rolle i Vonsildkredsen og som i Banksagen var »Indpisker« — se Hans Buchs Brev. Søren Bonnesen var senere Revisor i Banken. Blandt de første Navne er ogsaa *Chr. Christensen* fra Dons, Helten fra Skanse II paa Dybbøl Banke. Lidt senere træffer man Proprietær, Dyrlæge *N. J. Ravn*, Sjølundgaard, Landstingsmand 1870—78, indvalgt i Bankraadet i 1882.

Naar man undersøger hele Listen over Stifterne, kan man indvende, at ingen af dem havde bankmæssig Erfaring, og kun ganske enkelte regnskabsmæssig Indsigt, men til Gengæld kunde de støtte Banken paa andre Maader, navnlig ved det gode Omdømme, deres Navne nød i den brede Befolkning, hvor Banken skulde vinde sine Kunder.

N. J. RAVN

Til Stifterkredsen maa ogsaa regnes de første Aktionærer og Tillidsmænd, der hver i sin Egn virkede for Banken.

Men naar man nævner Lys-siderne ved den Begyndelse, der var gjort, bør man dog ikke helt glemme Skyggesiderne. Der var i hele den store Kreds adskillige, der ikke selv sad økonomisk godt i det. Da Nedgangsperioden kom, laa de paa Siden, hvilket selvfølgelig ikke gavnede Sagen.

F R A D E F Ø R S T E A A R

I FØRSTE HALVDEL af det 19. Aarhundrede laa der paa Helligkorsgades søndre Side en ubrudt Række af gamle Bindingsværksbygninger lige fra Jens Peter Wissings gamle

HELLIGKORSGADE ca. 1868

Hjørnebygning ved Søndergade til Søren Petersens, nu Borchs. Det første af disse gamle Huse, der byggedes om, var det, hvor Grooss i 1850 aabnede sin Forretning. Derefter fulgte Tobaksspinder Iversens Gavlhus, Jens Peter Wissings Gaard (1868), Borchs (1870), og midt i Firserne faldt det sidste Bindingsværkshus, Hellrungs.

Grooss' Hus, dengang Nr. 199, nu Nr. 4, var der selv efter Ombygningen ikke stor Stads ved efter Nutids Begreber. Det var en ganske almindelig to Etagers Bygning, hvor Butikken var i Stuen og Privatlejligheden paa første Sal. En høj Sten-trappe paa fire Trin førte op til Butikken, der havde almindelige smaa Vinduer til Gaden. Naar Stadthauptmand J. S. Borch paa Torvet i sin Forretning bag de smaa Ruder kunde tjene over en Million, saa behøvede Grooss vel heller ikke at prale med store Vinduer? — Ind mod Jens Peter Wissings var der en Port, og ved Siden af denne, paa Muren, blev der i 1874 med smaa Bogstaver meget beskedent malet »Kolding Folkebank«. Skulde man ind i Banken, passerede man en Laage i Porten og gik skraas over Gaarden, hvor Fru Grooss havde sine talrige Høns, over til Sidebygningen østen i Gaarden. Gennem den smukke Bue, der rundede sig over Døren, traadte man ind i en Forstue. Vaskehuset var til højre, Banken til venstre.

Sidehuset med Døren staar endnu, men meget er forandret. Da Forhuset senere blev bygget om, blev det gjort bredere, og der opstod mellem Forhus og Sidehus en Vinkel, som ikke var der før.

Alle de mange Mennesker fra By og Egn, der har været i Bankens første Lokale, vil mindes denne Indgang. Det er vistnok færre, der i Enkeltheder kan huske Bankens Kontor. Kontoret havde tre Vinduer ud til Gaardspladsen. Hen langs Vinduerne stod en læderbetrasket Bænk til Kunderne. En Skranke med Hylde delte Værelset paa langs. Ved Skranken stod en pæn Dobbelt-pult og her præsiderede Grooss med Ansigtet mod Indgangsdøren, medens Bogholderen havde den anden Side af Pulten. Bag Grooss stod det indmurede Penge-skab, der var temmelig stort, saa rummeligt, at det senere

nød den Ære at flytte med Banken op i »Høffdingsgade«. En lille Kakkelovn stod ved Indervæggen lige for det midterste Vindue. Naar vi saa har omtalt Kopipressen i Hjørnet til højre for Indgangsdøren og en Hylde mellem denne Dør og Væggen, har vi nævnt det vigtigste Bohave. Der var hygget med smaa grønne Kapper over Vinduerne. Paa Pillerne mellem disse var der to smaa Konsoller med Gibsbuster, paa en Væg hang der et lille Landkort over Europa og paa det sandstrøede Gulv stod en Jern-Spyttebakke — altsaa tarveligt, men net. Værelset havde Gasbelysning om Aftenen, og Vinduerne var forsynede med Persienser.

DEN GAMLE INDGANG

Banken havde bagved et Bestyrelsesværelse, og endelig var der — med Vindue ud mod Gaarden — et lille Privatkontor, det, der engang spillede saa stor en Rolle som »Buntmagerloft« for det vaagnende Venstre i Byen. Banklokalet og Bestyrelsesværelset havde Banken lejet af Grooss for 200 Rdl. aarlig med Tillæg af 25 Rdl. for Lys og Varme. Direktørens Løn var 600 Rdl. og Bogholderens 400 Rdl. Desuden var der afsat 10 Rdl. i Maanedsløn til et Bankbud.

Som Bogholder i den nye Bank ansattes — efter Anbefaling af C. Berg — Løjtnant *Andr. Bekker*, der dog i Slutningen af 1875 bad om Lov til at rejse til Maj, da han vilde overgaa til anden Livsstilling. Bekker kom derefter paa Askov Højskole og blev nok senere Missionær i Amerika. Det første Bankraad konstituerede sig straks efter den stiftende Gene-

ralforsamling. Hans Buch var i Rigsdagen, men ellers var alle til Stede. Hans Buch valgtes som meddelt til Formand og Jep Fink til Næstformand. I det følgende Bankraadmøde, 18. December, vedtoges det, at Banken ogsaa skulde virke som

J. L. HANSEN

Sparekasse, en Firmaanmeldelse blev underskrevet, og der nedsattes et Udvalg bestaaende af Fink, Haastrup og Jacob Hansen, suppleret med Bankens juridiske Konsulent *J. L. Hansen*, til at udarbejde Instruks for Direktøren og Regler for Bankens Virksomhed. Det er ikke første Gang, J. L. Hansens Navn nævnes i Bankens Historie; som man vil have bemærket, havde han ikke saa faa Stemmer ved Direktørvalget, men det er første Gang, at Hansens kendte Haandskrift dukker op i Forhand-

lingsprotokollerne. Fra nu af i over 40 Aar er det næsten altid J. L. Hansen, der fører Protokollen ved Bankraadets Møder, og man tager næppe fejl, naar man gaar ud fra, at J. L. Hansen ogsaa har været med til at udarbejde de første Love. I Begyndelsen fik J. L. Hansen for sit Arbejde som juridisk Konsulent kun, hvad Bankraadet selv bestemte, noget senere blev Honoraret 200 Kr.

Det første Regnskabsaar løb altsaa til Udgangen af 1874, og Aaret sluttede med følgende Balance:

AKTIVER:

Kassekreditkonto	4087	Rdl.	1	M.	3	Sk.
Udlaanskonto	40830	"	"	"	"	"
Diverse personlige Konti.....	809	"	3	"	12	"
Obligations- & Mønt-Konto	225	"	"	"	"	"
Diskonterede Vekslers Konto.....	63613	"	1	"	8	"
Inventarienkonto	844	"	5	"	6	"
Beholdning paa Omkostningskonto	200	"	"	"	"	"
Kassebeholdningen	4031	"	2	"	8	"

Banken havde ved Aarets Slutning 135 Tillidsmænd, som er Kautionsister og Selvskyldnere for Banken hver for 100 Rdl., ialt 13,500 Rdl.

Rigmønt... 114641 Rdl. 2 M. 5 Sk.

PASSIVER:

Kontant Aktiebeløb.....	34900	Rdl.		M.		Sk.
Indskuds Aktiebeløb	10146	"	"	"	"	"
Foliokonto	808	"	2	"	"	"
Indskudskonto	8656	"	5	"	5	"
Sparekassekonto	57119	"	5	"	"	"
Forudbetalt Diskonto og Renter.....	1356	"	2	"	10	"

$4\frac{1}{3}$ % Udbytte af det til forskellig Tid indbetalte Aktiebeløb og $\frac{1}{2}$ % Tillægsrente til de Sparekassebeløb, som har indestaaet i Banken i Regnskabsaaret 1468 Rdl. 3 M. Sk.

Rejser i Anledning af

Bankens Oprettelse 105 " 1 " "

Reservef. tillægges .. 80 " 1 " 6 "

1653 Rdl. 5 M. 6 Sk. = 1653 " 5 " 6 "

Rigmønt... 114641 Rdl. 2 M. 5 Sk.

Bankens egen Sparekasseafdeling saavel som en Filial af Banken, som man 30. Decbr. 1873 havde vedtaget at oprette i Gesten, og som Bundsgaard, Marius Lund af Gesten og Simon Simonsen af Ravnholt bemyndigedes til at forestaa, var

J. A. HAASTRUP

selvfølgelig oprettet, for at Pengene kunde flyde lidt rigeligere ind. Ogsaa andre Sparekasser meldte sig med Indskud, saaledes »Vejle Vesteregns Arbejderforenings Sparekasse« i Balle, som straks blev Aktionær og traadte i livlig Forbindelse med Folkebanken. Det var *Hans Maltesen*, Bredstenlund, der førte Sparekassens Korrespondance. En anden Sparekasse, der fra første Færd meldte sig med Indskud, var »Sparekassen for Christiansfeld og Omegn«, som paa korte Tids-

maal indsatte store Summer, navnlig i prøjsiske Daler, og fik dem tilbagebetalt i Rigsmønt. Andre Sparekasser, hvor der var Højremænd i Bestyrelsen, saa naturligvis med stor Mistro paa Venstre-Pengeinstituttet »Kolding Folkebank«. I »Sparekassen for Starup og Nebel Sogne«, der var oprettet 1870, var en Venstremand *P. Jørgensen*, Hesselballe, Formand, og en Højremand *I. F. Woldsen*, Fønixsborg, Kasserer. Da Woldsen i Foraaet 1874 var paa en Rejse til Holsten, fungerede *J. A. Haastrup* som Kasserer. Haastrup var som foran nævnt Bestyrelsesmedlem i Kolding Folkebank, og da Sparekassen netop fik 500 Rdl. tilovers, tog Haastrup Pengene med til Kolding

og indsatte dem i Kolding Folkebank. Woldsen blev meget krænkert, da han kom hjem og saa denne Disposition, skønt det forud var vedtaget, at Samarbejde med Kolding Folkebank overlodes til Bestyrelsen. Woldsen opsigte straks sine Penge i Sparekassen og traadte dermed ud af Bestyrelsen. Der sammenkaldtes en Generalforsamling. Højre mødte fuldtalligt, ikke for at vælge en af deres egne — det nyttede ikke noget, thi Venstremændene var alligevel i Flertal i Bestyrelsen — men for at drille Bestyrelsen ved at vælge en forholdsvis umulig Venstremand, hvilket lykkedes. Kort Tid efter opsigte en anden af Højre-Bestyrelsesmedlemmerne sine Penge, og der skulde atter vælges et Bestyrelsesmedlem, men nu mødte Venstre fuldtalligt og satte en dygtig Mand igennem. Haastrup var nu bleven Kasserer. Da endelig den sidste Højremand et halvt Aars Tid efter trak sig ud af Bestyrelsen, var Venstre eneraadende i denne Sparekasse. (Fremstillingen af denne lille Krig er taget efter Sparekassens Jubilæumsbog.)

Bankens egen Sparekasseafdeling i Gesten aabnedes 25. April 1874. Lærer Hansen var Regnskabsfører. Sparekasseafdelingen gik ogsaa nogenlunde og gav de første Aar et lille Overskud, men senere gik det den anden Vej. Da der fra 1. Jan. 1879 oprettedes en Sparekasse i Gesten, overtog denne fra samme Dato Filialens Aktiver og Passiver, og Filialen ophævedes. Den nye Sparekasse skulde i enhver Henseende holde Folkebanken fri for Tab ved den ophævede Gestenafdeling. Mange Aar efter fik Banken Filialer i Egtved og Bække.

Forarbejderne til Folkebankens Oprettelse var indledede paa et Tidspunkt, der maatte anses for heldigt. I Sommeren 1873 var Englands Banks Diskonto 3 $\frac{0}{100}$, og paa hele det europæiske Pengemarked var der rigeligt med Penge. Pengerigelig-

heden skyldtes det Knæk, som Spekulanterne havde lidt samme Foraar og Sommer, hvorefter mange Pengemænd foretrak at anbringe deres Penge til en lav, men sikker Rente. Senere paa Aaret strammedes Pengemarkedet ikke saa lidt. Den 11. November var den danske Nationalbanks Diskonto 6 à 6 $\frac{1}{2}$ %, men faldt én Procent 16. December og yderligere i Januar og Februar 1874.

En Vanskelighed syntes i 1873 at staa lige for Døren, Overgangen til nyt Møntsystem baade i Danmark og i Tyskland. I sin tidligere nævnte Tale 20. Juli 1873 paa Koldinghus Staldgaard bemærkede C. Berg, at man her ved Grænsen fik flere Møntsystemer at kæmpe med, 2 fra Syd og 2 fra Nord, og at Overgangstiden vilde blive vanskelig. Overgangen blev dog ikke saa besværlig. Først kom den tyske *Mark* fra Juli 1873, men man mærkede ikke stort til Forandringen, fordi »Thaler« endnu længe beholdt sin Værdi. Den danske *Krone* ventedes indført fra 1. Jan. 1874 (Møntloven var jo vedtaget og underskrevet allerede 23. Maj 1873), og det var en staaende Vittighed dengang, at efter Nytaar kunde man vente »*kronede Dage*«, men man kom til at vente paa Kronerne til Jan. 1875, før kom de paa Grund af Forholdene i Sverige og Norge ikke i Omløb, og derfor er Folkebankens første Regnskabsaar ogsaa ført i »Rigsmønt«. Forøvrigt var der ved Bankens Aabning almindelig Mangel i Landet paa Smaamønt, navnlig paa Firskillinger. I København købte man Firskillinger af Sporvognskonduktører og Sælgekoner mod en »Agio« af 4 Skilling paa Daleren, men dengang gik Skillemønten dog ikke ud af Landet. Vittigheden om de »*kronede Dage*« hentyder ogsaa til, at man ventede lempelige Detailpriser i Landet, naar man fik

Kroner og Øre i Stedet for Daler, Mark og Skilling, idet en Vare, der 1873 kostede 7 Skilling, maaske kunde sælges for 13 Øre paa Grund af den mindre Mønt, men det gik den anden Vej, thi efter Kronemøntens Indførelse kostede den samme Vare 15 Øre, idet Detailhandlerne *afrundede* opad. Paa den Maade blev f. Eks. Toskillingskagerne til Femøreskager.

Hvad sagde det store Publikum og navnlig de politiske Modstandere til »Venstrebanken«? De regnede den ikke syndeligt. Hverken Sparekassen eller de to ældre Banker paa Pladsen, Diskontokassen og Landmandsbankens Filial, har sikkert mærket den i »Konkurrencen«, om man kan tale om nogen saadan. Sandheden i Ære skal det ogsaa siges, at gammel Forbindelse mellem adskillige solide Venstrebønder og Diskontokassen eller Sparekassen led egentlig intet Skaar ved Folkebankens Oprettelse, dertil disponerede Folkebanken over for smaa Midler, men Folkebanken fik et betydeligt Klientel, som hidtil ikke eller kun vanskeligt kunde rejse Penge. Det var Smaafolk, som Banken oprindelig var bestemt for, der tyede til den for at opnaa Smaalaan. Der var ogsaa andre end Smaafolk, som fortrinsvis søgte Banken, men det var ikke altid de solideste i økonomisk Henseende. Det maa dog siges, at Grooss var en forsigtig Mand, og han afviste ofte tvivlsomme Kunder, selv om de var nok saa ivrige Venstremænd. Selvfølgelig regnede det med mere eller mindre flove Vittigheder over den nye Bank. Det nystiftede Vittighedsblad »Punch« havde i sit Nytaarsnummer for Onsdag 31. Dec. 1873 fire Billeder: Nationalbank, Arbejderbank, Privatbank og Landmandsbank, alle fire Billeder forestillende Slagsmaal og Prygl, altsaa »Bank« i en anden Betydning end Pengeinstitut.

Der var adskillige, der beklagede, at »Folkebank« ikke var kommen med, thi at Befolkningen her vilde faa »Bank«, det mente man da og — haabede. Andre sagde spydigt: »I Folkebanken kan en Husmand godt laane 25 Daler, naar han har to Gaardmænd til Kautionister«, hvilket for Resten var en Kompliment til Bankens Forsigtighed.

A ARENE INDTIL GROOSS' DØD

GROOSS var vel ikke Fagmand, men havde en meget stor Energi og en brændende Lyst til at sætte sig ind i Bankfaget, og som man saa ofte har set, opvejede disse to Faktorer, hvad der maatte mangle i Uddannelse. Han fulgte nøje Pengeforholdenes Udvikling baade i Ind- og Udland, og hvad han ikke fandt tilstrækkelig oplyst i sine Blade (»Berlingske Tidende« og »Geld- und Effectenbörse« — »Morgenbladet« stod der ikke ret meget i om Pengevæsen!), det skaffede han sig Underretning om gennem Bankens Korrespondenter eller private Forbindelser. Bankraadet, der næsten hele Tiden lededes af Hans Buch som Formand og J. Fink som Næstformand, gav ham i Virkeligheden helt frie Hænder til Fastsættelse af Rente som til alt andet.

Blandt Bankens første Forbindelser var som omtalt Baron G. A. Gedalia, denne eventyrlige Skikkelse, der oprindeligt var Sadelmagersvend, men som i 1849 etablerede sig som Vexellerer, og som en Tid endog indblandes i diplomatiske Affærer (han arbejdede for, at Prins Hans eller en svensk Prins skulde bestige Spaniens Trone). Samtidens Blade sysler atter og atter med »Baronen«, en Titel, Gedalia i 1870 havde skaffet sig fra den lille italienske Republik San Marino. Man spøjte med Baroniet, men alle saa, at Baronen i mange Henseender havde en heldig Haand og var i Besiddelse af et utvivlsomt Talent. Baronens synes at have næret en vis Interesse for den nyopdukkende Bank, hvis Direktør havde opsøgt

ham paa sin Rejse før Bankens Stiftelse. Der foreligger i Bankens Arkiv en Række Breve fra Gedalia. Snart tilbyder denne at introducere Folkebanken »i Hamborg og andre Steder, hvor det er nødvendigt, at Banken arbejder direkte« — et Tilbud, som forøvrigt blev modtaget. Snart skal Banken købe prøjsiske Thaler til ham — en Tid synes der i Kolding at have været Kapløb mellem Bankerne om saadanne Opkøb — til andre Tider skal Banken eller dens Kunder interesseres i et af Gedalias mange nystiftede Aktieselskaber. I Slutningen af April 1874 drejede det sig om Tegning af Aktier i Dampskibsselskabet »København—Newcastle«. Bag Indbydelsen stod de største Kvæghandlere og Kreaturkommissionærer i København, der garanterede Foretagendet en blivende Støtte, selv om udenlandske Selskaber maatte nedsætte Fragterne. Folkebanken tegnede virkelig 11 Aktier, men straks efter meldte Gedalia, at der var stor Overtegning, hvorfor han ikke kunde udføre Bankens Ordre. Grooss blev meget harmfuld over denne Meddelelse, selvfølgelig ikke over, at Banken tabte Provisionen, $\frac{1}{4}$ pCt., men mest over, at Bankens Anseelse vilde lide et Skaar derved. Han krævede i hvert Tilfælde 9 Aktier, idet Folkebanken selv saa vilde nøjes med 2 Aktier i Stedet for som bestemt 4. Det lykkedes at faa sikret 7 Aktier, hvoraf Banken beholdt én. Ialt foreligger der fra 1873 og 74 ca. 60 Breve fra Baron Gedalia til Folkebanken, men Antallet tager svært af i 1875, medens Bankens Forbindelser mere og mere gaar i Retning af Martin Cohen & Co. og Københavns Handelsbank. Alligevel maa Forbindelsen med Gedalia være sivet ud blandt Publikum, thi da Gedalia i Eftersommeren 1875 meldte sig fallit, hed det sig straks, at Kolding Folkebank var impliceret i Boet. Det var ganske sandt, men Forbindelsen

bestod kun i, at Folkebanken skyldte Gedalias Bo 231 Kr. 10 Øre, som straks indbetaltes pr. Anvisning paa Københavns Handelsbank. Endnu paa Folkebankens Generalforsamling i For-aaret 1877 sporedes de omløbende falske Rygter om værdiløse Gedalia-Aktier, som Banken mentes at ligge inde med. Grooss oplyste, at Bankens Stilling var god, ja, endog meget god, og erklærede modsatte Rygter for Usandhed, idet Banken »saa-vidt menneskelige Øjne kunde se ikke i Øjeblikket sad inde med et eneste Dokument, hvoraf kunde flyde Tab«. — Paa Forespørgsel af Fotograf Nielsen oplyste Grooss, at Banken havde én Aktie i Dampskibsselskabet »København—Newcastle« paa 1000 Kr., men Aktien havde det foregaaende Aar givet 6 pCt. og i Aar 7 pCt.

I Virkeligheden stammede Rygterne ikke alene fra Gedalias Sammenbrud, men flere andre Krack havde givet dem Næring. Albertis Svovlsyrefabrikker var styrtet sammen sidst i 1875, men her havde Folkebanken ingen Midler bundet. Aktierne i Egnen var tilmed tegnede i en anden lokal Bank. Men 1877 fallerede baade »Vestsjællands Folkebank« i Slagelse og »Fyns Folkebank« i Odense, og da man vidste, at der havde været en vis Forbindelse mellem dem og Kolding Folkebank, troede man, at denne herved havde faaet et Smæk. Dette var slet ikke Tilfældet, idet Kolding Folkebank ingen Aktier havde der og kun havde benyttet disse Banker som Mellemmænd i Smaaforretninger.

Ved Generalforsamlingen i 1877 sloges alle Rygterne ned som grundløse.

Bankens Nettoudbytte i Aarene før Grooss' Død var vel ikke stort, men dog ganske pænt.

1874:	Nettoudbytte	1653 Rdl.,	Aktieudbytte	4 ¹ / ₂ pCt.
1875:	—	6314 Kr.,	—	5 —
1876:	—	10,054 —	—	6 —
1877:	—	13,353 —	—	7 —
1878:	—	12,302 —	—	6 ¹ / ₂ —

I Regelen fik Sparekasseindskudene over længere Tidsrum tillagt $\frac{1}{2}$ pCt. ekstra Rente ud over den almindelige Sparekasserente, og der henlagdes passende Beløb til Reservefonden, ligesom Restbeløbet paa Inventarietkontoen allerede var afskrevet 1877.

Da Løjtnant Bekker rejste, averterede Banken i Foraaret i »Morgenbladet« efter en Bogholder. Blandt dem, der meldte sig, var Købmand *Jacob Busse* fra Randers, der som ivrig politisk interesseret tidligere engang havde været i Kolding til en stor Grundlovsfest i Graus Anlæg og havde faaet stor Lyst til at flytte hened. Busse fik Bogholderpladsen, der var daarlig gageret, men dog lidt bedre end i Bekkers Tid, thi Busse kunde som gift Mand ikke godt leve af 70 Kr. om Maaneden. Begyndelseslønnen blev saa sat til 1000 Kr., »da det ikke har været muligt at erholde en Bogholder for en lavere Lønning«. Lønnen steg dog snart til 1200 Kr. Medens Løjtnant Bekkers Plads var vakant, udførte Grooss' Datter Johanne Bogholderiarbejdet. — Det skal i denne Forbindelse siges, at ogsaa Grooss' Løn var lav, og han arbejdede nærmest imod, da Lønnen paa Generalforsamlingen i 1877 forhøjedes til 2000 Kr. og der indførtes en Bestemmelse om, at Direktøren skulde have 10 og Bogholderen 5 pCt. af det Beløb, der blev tilbage, efter at der var tillagt Aktionærene 4 pCt.

Medens Generalforsamlingerne i de første Aar holdtes paa »Svenssons Hotel«, blev de fra 1876 holdt i Foreningen

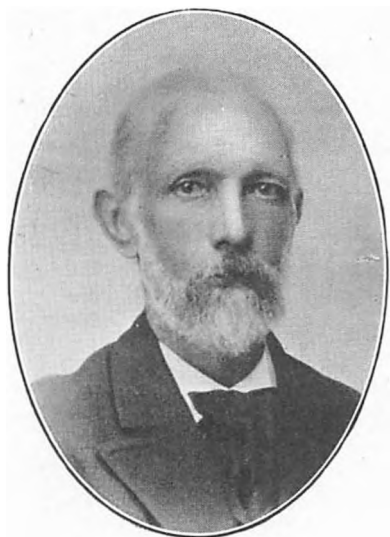
»Fremad«s Bygning i Laasbygade, hvor de i Regelen lededes af Sagfører Hansen. Der rettedes hvert Aar fra Forsamlingen en Tak til Bestyrelsen, særlig til Direktøren, for den heldige og dygtige Maade, hvorpaa Banken var ledet.

Bankdirektør J. J. Grooss havde i de sidste Aar af og til været svagelig. Sin Købmandsforretning havde han afstaaet straks efter Overtagelsen af Stillingen i Banken. Den overtoges af Købmand S. *Langkjer*. Stillingen som Bankdirektør lagde Beslag paa største Parten af hans Tid. Desuden var Grooss, der gik ud af Byraadet 1870, atter bleven indvalgt i dette 1876 og var Formand i Gade- og Vejudvalget og Indkvarteringskommissionen. I Juni 1879 fik Grooss Bankraadets Tilladelse til at rejse til et Badested i Udlandet (Aachen), og Sagfører J. L. Hansen blev konstitueret til at fungere i hans Sted, medens Frk. Johanne Grooss (Kælenavn »Folkets Datter«) fik Fuldmagt til paa Grooss' Vegne at kvittere i Sparekassebøgerne. Grooss rejste til Aachen, men kom syg tilbage. I henvend to Maaneder var han sengeliggende. C. Berg opholdt sig i lang Tid i Kolding, thi han forudsaa, at det bar mod Slutningen for hans gamle, trofaste Ven. Den sidste Uge var Berg stadig om Sygelejet, baade Nat og Dag. Grooss' Død indtraf 2. Oktober 1879 om Middagen mellem Kl. 12 og 1. Familien, Fru Karen Grooss og de tre Døtre, var sammen med Berg og Sagfører Hansen ved Dødslejet. De to Venner støttede den døende, og Berg fremsagde Fadervor. Lige idet Bønnen sluttede, døde Grooss.

I Byraadets Møde samme Aften holdt Borgmester Schjørring en smuk Mindetale, og Berg skrev i »Morgenbladet« og i »Kolding Folkeblad« et rørende Eftermæle.

• B A N K E N I E G E T H U S •

EFTER GROOSS' DØD vedblev J. L. Hansen at være konstitueret som Direktør, indtil den ekstraordinære Generalforsamling traf endelig Bestemmelse. I et Bankraadsmøde i

J. BUSSE

Juni var J. Fink bleven udpeget til Formand, idet Hans Buch nu var saa optaget, at han ikke formaaede at røgte sit Hverv saaledes, som han krævede af sig selv. Bankraadet var til at begynde med ikke ganske klar over, hvilken Bestemmelse man skulde tage med Hensyn til Direktionsforholdene. Direktørposten averteredes ledig, og Ansøgninger indkaldtes til 24. Oktober, men tilsidst valgte man den Udvej, som syntes at ligge lige for, nemlig at foreslaa Bankens Bogholder, *Jacob Busse*, til

administrerende Direktør. Samtidig skulde der dog være to kontrollerende Direktører, og som Følge deraf skulde Tantiemen bortfalde og hele Løbspørgsmaalet omordnes. Saaledes blev det ogsaa bestemt paa Generalforsamlingen den 29. November 1879, hvor der tillige var forskellige andre Forslag fremme og stærk Diskussion. Købmand *Chr. S. Krøldrup* foreslog 2 Direktører og 1 Bogholder, og Købmand *C. Andersen*

KOLDING FOLKEBANK 1883

talte imod Bankraadets Forslag, men ved Afstemningen vedtoges Bankraadets Forslag om de tre Direktører. Bankens Love bød jo dengang, at der skulde stemmes efter Aktier, og man konstaterede ogsaa, at 374 Aktier var repræsenterede, over Halvdelen, men alligevel turde man ikke bryde med den formentlig mest demokratiske Afstemningsregel, at hver Aktionær kun havde 1 Stemme uanset Aktietallet. Der var paa denne vigtige Generalforsamling en Aktionær, som uden Motivering vilde slaa Banken ihjel, idet han (det var A. Kralund) foreslog, at Banken skulde likvidere! Forslaget synes ikke at være taget alvorligt og kom ikke til Afstemning. Efter at Bestyrelsens Forslag om de tre Direktører var vedtaget, valgtes til forretningsførende Direktør *J. Busse* med 124 af 130 afgivne Stemmer og til tilsynsførende Direktører Redaktør *Konrad Jørgensen* med 119 af 142 afgivne Stemmer og — efter flere Valgomgange, hvorunder Købmand *L. P. Christensen* og Købmand *Poul Roed* havde mange Stemmer — Sagsfører *J. L. Hansen*. Ordningen med de tre Direktører vedblev at gælde til 1887.

KONRAD JØRGENSEN

Chr. S. Krøldrup, sammen med 35 andre Aktionærer, foreslog paa Generalforsamlingen i 1880 at flytte Banken ud i »Fremad«, hvilket jo laa saa bekvemt for Laasbyerne og for *Chr. S. Krøldrup*, der havde sin Forretning i Adelgade, men

der var ikke Flertal for saadan en Flytning. Man var vistnok fra alle Sider enig om, at Bankens Lokaler i den lille Sidebygning i Grooss' Gaard var altfor smaa og uværdige. Den ene af Revisorerne, L. P. Christensen, traf Stemningen med et Ændringsforslag, nemlig at det skulde »overlades til Bankraadet som hidtil at bestemme, hvor Forretningslokalet skulde være«, og hans Forslag vedtoges.

Fra nu af var Spørgsmaalet rejst, men det gik ikke saa hurtigt med at faa det løst. Det dukkede atter op paa Generalforsamlingen 1882. Man ønskede da, at Banken skulde købe en Ejendom. *Augustinus Sørensen* fra Dons og Vognfabrikant *J. Jensen* (nu Høspitalsforstander) fik vedtaget et Forslag om, at Bankraadet ved passende Lejlighed skulde erhverve en Ejendom under Forbehold af Generalforsamlingens Approbation. En Del af Bankraadet var stemt for at leje Lokaler i Søren Quist Petersens Ejendom i Helligkorsgade, hvor Procurator Kralund tidligere havde haft Kontor, men dette forkastedes af Bankraadets Flertal. Endelig nedsattes et Udvalg (Bundsgaard — der blev Formand efter Finks Død 1882 —, Jakob Hansen og Schou), der valgte Murermester Morten Nielsens Ejendom paa Hjørnet af Slotsgade og Høfðingsgade. Paa Generalforsamlingen i 1883 approberedes Købet. Ejendommen kostede 15,000 Kr., men den maatte nødvendigvis bygges om. Arkitekt *Fussing*, Murermester *S. L. Gynther*, Kolding, og Arkitekt *J. A. Bjerre*, Fredericia, lavede Tegninger og Overslag, og sidstnævnte gik af med Sejren. Kun kneb det lidt med at faa vedtaget et »Taarn«, men det gik. At der skuldé være Box i Kælderen, var man straks enig om — men fik den ikke alligevel. Byggearbejdet udførtes af Murermester *Hans Nielsen*.

Grundstensnedlæggelsen fandt Sted Tirsdag 19. Juni 1883 og foretoges af Folketingsmand C. Berg. Der indmuredes en Kapsel med Mønter, Bankens Love og Regnskaber, Eksemplarer af »Morgenbladet«, »Kolding Folkeblad« og »Højskolebladet« samt et Pergament med Indskrift. Efter at Berg havde tilmuret Stenen, udtalte han:

»I det tillidsfulde Haab, at den Institution, der bygger og agter at bebo denne Bygning, fremdeles vil blive ledet i den Aand, i hvilken den er stiftet, saa at den, indenfor en forstandig Begrænsning af sine Kræfter, villigt støtter enhver sund, borgerlig Stræben, ønsker jeg Held over Bygningen, over dens Ejer, over dens fremtidige Beboere og over enhver god Virksomhed, som i de kommende Tider maatte øves i denne Bygning, til Fremme af det Borgersamfunds Vel, som alt og alle bør tjene.«

Efter Grundstensnedlæggelsen var der en Festmiddag i »Højskolehjemmet«. Ved denne Lejlighed holdt Borgmester *Schjerring* Talen for Kolding Folkebank. Han udtalte bl. a., at Banken var begyndt tarveligt, i en Baggaard, men havde haft en god Ledelse og nu var kommen saa vidt, at den kunde opføre sin egen Bygning. Adskillige havde med Skadefryd peget paa, at nogle af Venstres merkantile Forretninger var mislykkedes, men paa Kolding Folkebank kunde man pege som et Vidnesbyrd om, at der ogsaa paa det kommercielle Omraade selvfølgelig var lige dygtige Folk paa den ene som paa den anden Side.

Folketingsmand C. Berg ønskede at sige nogle Ord om Grooss' Minde til en Vennekreds, der skattede hans gode, retskafne Sindelag i alle Forhold og specielt havde maattet skatte hans Virksomhed som Direktør. Taleren havde ingen

kendt, paa hvem man trøstigere kunde forlade sig end paa J. J. Grooss, ingen akkuratere og paalideligere Mand. Et Leve for Grooss' Minde! Der blev endnu holdt en lang Række Taler, bl. a. en af Sagfører J. L. Hansen for Berg, der var en af Bankens vigtigste Stiftere og Skabere og uden hvem Banken vanskeligt vilde have været til.

Højrebladet »Koldingposten« skrev meget velvilligt, at Bankens nye Bygning opførtes paa en meget smuk og ogsaa bekvemt liggende Plads, og »den vil utvivlsomt blive en Pryd for Gaden og harmonerer godt med de mange andre nye Bygninger paa dette Strøg, men det forekommer os, at Pladsen dog bliver noget indskrænket«. Dette var fornuftigt og rigtigt sét.

Mandag 15. Oktober 1883 aabnede Kolding Folkebank sine Lokaler i den nye Ejendom i Høffdingsgade, nu Jernbanegade. Banken var fra en Baggaard rykket ud til en Plads i Solen, — hvilket af Busse markeredes ved Anskaffelse af 2 Termometre til Kontorerne. Det gamle Inventar fra Grooss' Gaard solgtes til Venner og Bekendte. Den berømte Dobbelpult erhvervedes af Konrad Jørgensen, paa hvis Kontor i Slotsgade den stadig staar paa en Hædersplads.

· E N B R Y D N I N G S T I D ·

MEDENS det i Tiaaret 1865 til 1875 var opadgaende Tider og i de følgende fem Aar nærmest Stilstand, saa gik det fra 1880 ned ad Bakke. Handel og Industri stagnerede, og Landbruget levede under et Tryk. Aarsagen til »de daarlige Tider« var de stadig synkende Varepriser. Aaret 1888 syntes at skulle give en Vending til det bedre, men det følgende Aar viste det sig, at Bedringen kun var Blændværk. Nedgangen fortsattes endnu i nogle Aar.

De daarlige Tidens Dødvande er farlige at besejle. Overalt skjuler der sig Klipper og Skær, og »Kolding Folkebank« kom, navnlig i Slutningen af Firserne, ud for lidt af hvert. I en Aarrække efter Grooss' Død gik det jævnt fremad, og Schjørings tillidsfulde og smukke Ord efter Grundstensnedlæggelsen var fuldt berettigede. I Aarene 1880—83 kunde Banken hvert Aar give 6½ pCt. til Aktionærene.

Sparekasseafdelingen, der oprettedes samtidig med Banken, blev nedlagt 1880. Aarsagen maa søges i Bestemmelserne i Loven om Spare- og Laanekasser af 28. Maj 1880. Forslaget om Nedlæggelsen af Sparekasseafdelingen stilledes af Erik Schou 21. Decbr. s. A. og fik da Flertal i Bankraadet. — Man havde Opmærksomheden henvendt paa Nødvendigheden af en Forhøjelse af Reserve- og Delkrederefonden, og et Udvalg (Bundsgaard, Buch og Schou), der 1885 var nedsat til at gennemgaa Bankens Love, fremkom med en Plan om en anden Fordeling af Overskudet. Planen billigedes af Generalforsam-

lingen samme Aar og tilsigtede at begrænse Aktieudbyttet stærkere til Fordel for Bankens Reserver.

Ved Landstingsvalget i 1886 i Horsens var Redaktør Konrad Jørgensen bleven Landstingsmand, og 28. Jan. 1887 valgtes Sagfører J. L. Hansen til Folketingsmand i Esbjergkredsen. Begge de to tilsynsførende Direktører saa sig nu nødsagede til længere Tid ad Gangen at være borte fra Banken. Bankraadet konstituerede derfor fra 31. Jan. 1887 indtil Generalforsamlingen Hans Buch, Jacob Hansen og E. Schou som Direktører, men man ønskede nu en anden Form for det daglige Tilsyn. De nævnte tre Herrer kom fra 6. April 1887 som *Delegerede* til at danne et »Bestyrelsesraad«. Mindst én af dem skulde stadig være til Stede i Bankens Lokale i Kontortiden og deltage i Ledelsen af de daglige Forretninger. Uden hans Samtykke maatte ingen Forretning udføres.

Desværre led Banken i de følgende Aar adskillige ret kraftige Tab og maatte overtage flere Panter, og Banken vovede sig for langt ud ved at finansiere et Par Varespekulanter. Tabet var ganske betydeligt, og der maatte spares. Største Delen af Bankens lønnede Personale, der gerne vilde støtte Banken, tilbød endog indtil videre at nedsætte deres Lønninger med en Trediedel, et Tilbud, som blev modtaget.

Bankdirektør Busse har sikkert haft en drøj Tid, og der var læsset altfor meget paa hans Skuldre. I den første Tid skulde han alene udføre Bankens Bogholderi og Kassererarbejde. Senere hjalp han sig en Tid med en Kontorist.

Den 4. Sept. 1883 ansattes Købmand *R. Michaelsen* som Bogholder, og senere (1888) knyttedes *Viggo Berg*, en Søn af Folketingsmand C. Berg, til Banken som Assistent. Berg ønskede dog en videregaaende Uddannelse og kunde ikke binde sig til

Kolding. Som bekendt er V. Berg nu Direktør i »Bikuben«. Efter hans Afrejse ansattes 1. Juli 1889 *B. Bertelsen*.

Med Hensyn til Folkebankens Forbindelser knyttede Direktør Busse i 1882 en ny og god, nemlig med Bankierfirmaet »Rubin & Bing« i København. Dette højtansete Firma, som nu i en lang Aarrække blev Folkebankens eneste Hovedstadsforbindelse, har ydet Banken trofast Støtte gennem de vanskelige Aar. »Rubin & Bing« overtoges i 1905 af »Kjøbenhavns Laane- og Diskontobank«, der efter Sammenslutningen i 1920 med Revisionsbanken i København under Navnet »Københavns Diskontobank og Revisionsbank« endnu er en af Folkebankens Hovedforbindelser i København.

L. P. CHRISTENSEN

De meget brydsomme og vanskelige Aar tog stærkt paa Bankdirektør Busse, der efter eget Ønske fratraadte sin Stilling ved Folkebanken med Juni Termin 1890. Bankraadet konstituerede i Busses Sted den ene Revisor, Købmand *L. P. Christensen*, som Direktør, medens Redaktør Enevold Sørensen overtog *L. P. Christensen*s Stilling som Revisor. Forud for Generalforsamlingen, der endelig skulde afgøre Direktørspørgsmaalet, meldte der sig ialt 4 Ansøgere, deriblandt en tidligere Bankdirektør fra Odense, men Generalforsamlingen valgte enstemmig *L. P. Christensen*, som allerede ved Bankens Stiftelse havde været nævnt som Direktøremne. *L. P. Christensen* nød overalt den største Tillid og var kendt i

alle Kredse i By og paa Land, idet han lige siden 1857 havde drevet en anset og solid Købmandsforretning i Kolding. L. P. Christensen ledede Banken indtil 1. Jan. 1903, da han paa Grund af Alder ønskede at fratræde. (Død 7. Marts 1917, 83 Aar gammel.)

J. P. NIELSEN

Indlaans- og Foliokontoen steg i L. P. Christensens Tid fra ca. 881,000 Kr. til ca. 1,557,000 Kr., hvilket viser, at Bankens Anseelse var opadgaaende, men nogen større Strømkæntring skete der ikke.

Forud for L. P. Christensens Fratrædelse havde man set sig nøje om efter en dygtig Afløser. Man havde faaet Øje paa Gaardejer *J. P. Nielsen*, Naalebjerggaard. I Alminde Sogn havde J. P. Nielsen gennem mange Aar efterhaanden beklædt alle Tillidspos-

ter, og han havde vist sig at være en Arbejdskraft af Rang, i hvad han tog sig paa. Flere Gange havde man været ude efter ham med Tilbud om et Rigsdagsmandat, men han havde stadig undslaaet sig. Det var ogsaa med stor Betænkelighed og efter megen Overvejelse, at han efter Bankraadets Opfordring overtog Ledelsen af Folkebanken, først som konstitueret Direktør fra 1. Jan. 1903 til Generalforsamlingen, derefter som valgt med et stort Flertal af de afgivne Stemmer.

Aaret forud havde ikke været godt, idet Banken atter havde haft Tab (en Mejeriaffære i Oplandet). Banken havde ogsaa i Aarets Løb mistet to dygtige Mænd, som havde siddet

i Bankraadet siden Stiftelsen, først Formanden, N. J. Bundsgaard, og faa Maaneder efter Medlem af Bestyrelsesraadet Erik Schou. I Stedet for Bundsgaard valgtes til Formand *Chr. Ravn*, Sjølundgaard, og P. Daugaard fungerede efter Schous Død en Tid som Medlem af Bestyrelsesraadet (»Delegeret«). Efter Generalforsamlingen i 1903 indskrænkedes Bestyrelsesraadet til 2 Mand, hvortil Jacob Hansen og Chr. Christensen valgtes. De to Mænd skulde navnlig deltage i vigtigere Sagers Afgørelse.

Det viste sig, at Bankraadet med J. P. Nielsen havde gjort et godt Fund. Den nye Direktør nedlagde straks næsten alle sine Tillidshverv for med fuld Kraft

at varetage sin nye Opgave. Hans praktiske Sans, Indsigt i Egnens økonomiske Forhold og store Forsigtighed samt den Tillid, han nød hos alle, blev til stor Gavn for Banken. Under enig Samvirken af forskellige Kræfter indenfor Bankens Bestyrelse naædes omsider det store Vendepunkt i Bankens Historie.

N. J. BUNDSGAARD

• E T V E N D E P U N K T •

I DE ÆLDSTE LOVE for Kolding Folkebank var der navnlig en enkelt Paragraf, som efterhaanden voldte noget Besvær, nemlig Paragraf 4, der lød saaledes:

»Bestyrelsen er ikke pligtig til at optage enhver, som begærer det, som Aktionær, Aktierne lyder paa Navn og kan, indtil anderledes bestemmes af Generalforsamlingen, ikke uden Bestyrelsens Samtykke sælges udenfor Aktionærernes egen Kreds, dog kan Aktierne ved Arv gaa over i andres Eje.«

Disse Bestemmelser var selvfølgelig nødvendiggjort af de særlige Omstændigheder, hvorunder Banken var oprettet. Den var stiftet som en Forsvarsskanse for et politisk Parti, og man vilde sikre sig imod, at Skansen erobredes af Modparten.

Den indskrænkede Afhændelighed af Aktierne var naturligvis en økonomisk Forringelse, hvilket man længe havde været klar over. Selv om Aktierne kunde gaa over i andres Eje ved Arv, havde dette ogsaa flere Gange voldt Besvær, derom vidner adskillige Breve fra Egnens Skifteforvaltere.

Bankens Stifterkreds har været paa det rene med, at denne indskrænkende Bestemmelse i Aktiernes Afhændelighed engang som overflødig vilde blive ophævet af Generalforsamlingen. Der vilde komme den Tid, da Bankens politiske Præg var ganske unødvendigt, ja endog stødende, og efter »Systemskiftet« 1901 var Tiden inde til en Forandring. Ensidigheden var allerede i 90'erne ved at falde bort. Generalforsamlingerne skulde op-rindelig jo kun bekendtgøres i »Kolding Folkeblad« og »Morgen-

bladet« — dette sidste var ophørt at udkomme i Efteraaret 1892 —, men man finder dem nu ogsaa enkelte Gange bekendtgjort i »Kolding Avis«.

Straks efter J. P. Niensens Tiltrædelse begyndte Drøftelsen af forskellige Ændringer i Lovene, deriblandt Bestemmelsen om Aktierne. Der foretoges bl. a. den Ændring, at Aktierne kunde afhændes til enhver, men at Banken kun anerkendte den som Ejer, der i Aktien eller Transporten var nævnt som saadan. — I et Møde 27. Marts 1906 nedsatte Bankraadet et Udvalg paa 3 Medlemmer, bestaaende af Formanden, *Chr. Ravn*, Sjelundgaard, Næstformanden, *Jørgen Nielsen*, Donsgaard, og *P. Daugaard*, Kolding, til at fremkomme med Forslag

CHR. RAVN

om nye Forandringer i Bankens Love. Deres Forslag, der bl. a. bestemte, at Aktierne som hidtil skulde lyde paa Navn men ikke indeholdt noget Forbud mod Aktiernes frie Om sættelighed, fremlagdes paa den følgende Generalforsamling, 19. Marts 1907, og blev gennemgaaet Paragraf for Paragraf. Der foretoges mindre Rettelser i Udkastet. Fra nu af skulde Generalforsamlingerne bekendtgøres i »stedlige Blade« — senere er »Berlingske Tidende« tilføjet. Blandt andet ændredes i 1907 Forholdet til det saakaldte »Direktionsudvalg«, de to Medlemmer, der valgtes af Bankraadet. Disse skulde fremtidig bistaa Direktøren »i Spørgsmaal, hvor han ønsker det«.

Efter at det var konstateret, at Halvdelen af Aktierne ikke var repræsenteret paa den første Generalforsamling, afholdtes den 12. April 1907 en ekstraordinær Generalforsamling, hvor de nye Love endelig vedtoges. De traadte i Kraft fra 1. Juli samme Aar.

Banken var dermed *ikke længere et politisk Pengeinstitut*, men løftet op i et højere Plan, et *almindeligt Pengeinstitut for Kolding By og Omegn*. Dette skulde blive et vigtigt Vendepunkt i Bankens Historie, føre til ny kraftig Fremgang og blive til Gavn baade for Banken selv og for den driftige By og Egn, hvor Banken har sin Virkekreds.

Det blev ikke noget langt Aaremaal, Direktør J. P. Nielsen kom til at lede det voksende Pengeinstitut, hvis Konto for Indlaan og Folio i hans Tid steg med over en Million Kroner. Direktør Nielsen havde i nogle Aar været lidende af en Mave-sygdom og døde 11. Juli 1909 under et Ophold i Silkeborg, kun ca. 60 Aar gammel. Som et Vidnesbyrd om den store Agtelse og Hengivenhed, Direktør J. P. Nielsen havde vundet, afsløredes 25. Juni 1911 en Mindesten i Naalebjerggaard Plantage. Pengene indkom ved en Indsamling blandt Afdødes Venner. Paa den flere Alen høje Granitbauta staar det smukke Vers, der er forfattet af afdøde Redaktør Konrad Jørgensen:

Sit Hjem, sin Egn,
sit Folk, sit Land
han var en god
og trofast Mand.

Paa Direktør J. P. Nielsens Begravelsesdag besluttede Bankraadet at lade Bankens Forretninger lede af Afdødes Søn, Bankfuldmægtig *S. Nielsen*, med Bistand af Bankraadsmedlem,

Købmand *P. Daugaard*, som var villig til at overtage dette Hverv. Tre Uger efter, 6. August 1909, vedtog Bankraadet at indstille til Generalforsamlingen, at Agent *J. H. Skjøde*, Kolding, valgtes til Direktør for Banken med *S. Nielsen* som Bankfuld-

J. H. SKJØDE

S. NIELSEN

mægtig. Valget af Skjøde til Direktør godkendtes paa en ekstraordinær Generalforsamling 24. Aug. s. A.

Direktør *J. H. Skjødes* Navn havde hidtil været knyttet til Andelssvineslagteriet i Kolding, hvor han baade havde været Medlem af det forberedende Udvalg af 1887 og af den første Bestyrelse, indtil han traadte ud for at overtage Stillingen som Slagteriets betroede Modtager. Gennem sin Virksomhed i over 20 Aar havde Skjøde erhvervet et enestaaende Kendskab til hele Egnens Befolkning, af hvilket Banken med Rette ventede at kunne drage Fordel. Den mere bankkyndige Del af Ledelsen paahvilede Bankfuldmægtig *S. Nielsen*, som oprinde-

lig var uddannet ved Handelen hos Bankens tidligere Direktør L. P. Christensen og havde paatænkt at tiltræde en tilbudt Plads i Hamborg for at fortsætte sin Handelsuddannelse der. L. P. Christensen, der sikkert har haft sine egne Tanker om den unge Mands Fremtid, nægtede ham Tilladelse til at rejse, men fik, sammen med Bankraadet, Nielsen ansat i Folkebanken i Foraaret 1902, hvad Nielsen til at begynde med ikke selv var videre begejstret for. Her i Banken var han altsaa ansat, da hans Fader af Bestyrelsen udpegedes til Direktør.

Det indre Samarbejde i Banken formede sig særdeles heldigt, og der oprandt for Virksomheden en lykkelig Tid, rig paa Reforme og Fremskridt.

• R E F O R M E R •

EN SNES AAR efter, at Banken var flyttet ind i sin egen Bygning, var man fuldstændig klar over, at Pladsen snart vilde blive for kneben. I 1905 købte man af Rugsteds Enke en Naboejendom i Slotsgade for 7000 Kr., og i Oktober samme Aar forelaa Forslag til en Udvidelse af Bankbygningen hen over den købte Grund, men man vedtog dog foreløbig at lade det blive ved det gamle. I 1908 havde man atter Byggeplanerne fremme med samme Resultat, men først i 1911 indkaldtes Tegninger, og en Plan, udarbejdet af Arkitekt Theisen, tiltraadtes af Bankraadet. Arbejdet paabegyndtes i 1912 og var tilendebragt i Januar 1913.

Grunden til, at Ombygningen var udsat i saa lang en Aarrække, fra 1905 til 1911, var selvfølgelig den, at man var optaget af andre og endnu vigtigere Ting, nemlig at fæstne og udbygge Banken økonomisk i enhver Henseende, først gennem en længe paatænkt Udvidelse af Aktiekapitalen, fra de 137,000 Kr., som Banken havde haft fra 70'ernes Slutning, til 200,000 Kr., dernæst gennem nye Love. Begge Dele gennemførtes hurtigt, og Aktiekapitalen var straks fuldt indbetalt. De nye Love bestemte, at Aktierne skulde lyde paa *Ihænderhaveren*, men kunde noteres paa Navn. Tillidsmands-Institutionen, der var bibeholdt i Lovene af 1907 af Pietet mod gamle Tillidsmænd siden Bankens Stiftelse, forsvandt nu ligesom det saakaldte »Direktionsudvalg«. I Stedet for dette valgte Bankraadet nu af sin Midte et *Forretningsudvalg* paa

mindst 3 Medlemmer til at føre Tilsyn med Forretningsførelsen. Direktionen, som hidtil var valgt af Generalforsamlingen for 3 Aar ad Gangen, ansattes nu af Bankraadet. Der blev truffet nøjere Bestemmelse om Udbyttets Fordeling og om Reservefonden, og endelig ordnedes Revisorernes Forhold m.m. Fra Revisorerne kom der forøvrigt i 1913 Forslag om Indførelse af en daglig Talrevision. Forslaget vedtoges, og gennemførtes fra 1. Juli s. A.

Torsdag Aften 22. Jan. 1914 mistede Kolding Folkebank en Mand, der i mange Aar var i Spidsen for Reformarbejdet indenfor Banken, nemlig Bankraadets Formand, Landstingsmand, *cand. phil. Chr. Ravn*, Sjølundgaard, der havde været Bankraadets Formand siden N. J. Bundsgaards Død. Chr. Ravn var en stor Arbejdskraft og havde vist sig i Besiddelse af en sjælden Evne til at faa en Sag til at glide og Viljestyrke til at forfølge et Maal gennem mange Aar. Disse Egenskaber var i høj Grad kommen Folkebanken til Gode, og ved Landstingsmandens Død, der indtraf under et Ophold paa Finsens Institut, var Banken forlængst inde i en kraftig Udviklingsperiode, der efter alt at dømme endnu langt fra er afsluttet. Efter Ravns Død valgtes til Formand i Bankraadet Næstformanden, *Jørgen Nielsen*, Donsgaard, medens P. Daugaard overtog Hvervet som Næstformand.

FRA VERDENSKRIGEN TIL NU

VERDENSKRIGENS UDBRUD — mon nogen kan glemme disse skæbnesvangre Dage. Man skulde synes, at i en Grænseby som Kolding, kun to smaa Mil fra den daværende tyske Grænse, maatte den Stemningsbølge, der greb alle, være kraftigere end de fleste andre Steder i vort Fædreland. Indtrykket var ogsaa stærkt, men udadtil mærkedes det ikke nær saa voldsomt, som man kunde have ventet. Et Utal af Rygter svirrede om i By og Egn. De manedes i Jordan for i næste Øjeblik at genopstaa i andre Former. Nat og Dag løb i et, Folk vandrede hvileløse om paa Gaderne og stimlede sammen omkring Avisernes Telegramopslag. Enhver Landstryger, der i sidste Øjeblik var listet over Grænsen, førte nye allarmerende Rygter med, men alligevel, der var hverken Panik eller ydre Uro. Der var jo enkelte, der gravede deres Sølvtoj ned, men hele den store Befolkning tog Begivenhederne med den største ydre Ro. Maaske ligger denne Ro i Blodet fra en ældre Slægt, der desværre næsten var bleven vant til fjendtlig Besættelse eller det, der var værre. Kolding og Omegn har jo været ude for saa meget. Der lever endnu Folk her i Kolding, der har siddet i Kældere eller andre Skjulesteder, medens der kæmpedes en blodig Kamp i Gaderne. Rygterne gik jo, at snart kom Tyskerne herop, og hvem kunde ved Krigens Udbrud vide, hvordan det vilde gaa? Men var der end stor ydre Ro, saa var alles Sind dog dybt grebet, navnlig

af Sønderjydernes Stilling. Vel omtrent en Trediedel af Byens og den nærmeste Egn's Befolkning er enten fra Sønderjylland eller har sin nærmeste Slægt dernede, og nu var straks 10,000 unge Sønderjyder sendt til Fronten. Allerede 9. August kom de første Tabslister herop. Fædre, der havde deres Børn paa Efterskolen i Hejls, kom herop for at tage Afsked med Børnene, før de gik i Krigen for det fremmede Land, som de skulde kæmpe for, om de ikke for stedse vilde miste Retten til Slægtsgaard og Hjemstavn. Efterhaanden som Tiden gik, foretrak en hel Del Sønderjyder at flygte nordpaa. De slog sig som oftest ned her ved Grænsen, ikke mindst i Kolding, og bekymrede Forældre, som sad tilbage dernede, skræmtes ikke sjældent af tyske Grænsetropper og sendte da hemmeligt Bud herop til Børnene, at »nu kom Tyskerne«, Børnene skulde se hurtigst muligt at komme bort fra Grænseegnene. Skøndt ingen bestemt kunde vide, om Tyskerne ikke en Morgenstund pludselig stod foran eller i Byen, sporedes ingen Uro i nogen nævneværdig Grad.

I adskillige Byer, saaledes Aarhus og andre Steder, var der noget Tilløb til Bankerne af Publikum, der vilde forsyne sig med Kontanter. Ingen af Pengeinstitutterne i Kolding var Genstand for noget saadant, og da faa Dage efter Krigens Udbrud Bestemmelsen kom, om at Bankerne ikke behøvede at udbetale mere end 300 Kr. om Ugen paa hver Konto, virkede den kun moralsk. Den blev saa at sige ikke anvendt i Praksis, alene Bestemmelsens Eksistens paa Papiret var tilstrækkelig. Jagten efter Guld- og Sølvmonter gik over hele Landet, ogsaa her, men den standsede foran Bankernes Døre af gode Grunde. Efterhaanden vænnede Folk sig til Situationen. Ofte saa man fra Kolding og Omegn tyske Observations-

flyvere og Zeppelinere langs Grænsen. Man disputerede kraftigt om, hvorvidt de havde været paa denne eller hin Side af Pælene, men det blev en saa hyppig Begivenhed, at man ikke tænkte altfor meget paa den Mistro fra tysk Side, Flyvningen var Udtryk for, og som kunde faa ubehagelige Følger. Selv da Tyskerne i Eftersommeren 1916, forud for den udvidede Undervandskrig fra 1. Febr. det følgende Aar, indskød det svære Skyts, de havde anbragt paa »den befæstede Linie« i Sønderjylland, og Drønene med Lethed kunde høres heroppe, tænkte vist ikke ret mange paa det.

Paa Kolding Folkebanks Generalforsamling 7. April 1914 vedtoges det efterhaanden at forhøje Aktiekapitalen fra 200,000 Kr. til 500,000 Kr. Man gik først til en Forhøjelse med 100,000 Kr. Dette Beløb var placeret et Par Maaneder efter Krigens Udbrud hos Bankens gamle Aktionærer og Forbindelser. Man pavserede lidt, men fortsatte Udbydelsen af Aktier først til 400,000 Kr., derefter til 600,000 og 900,000 Kr., men i 1919 udvidedes Aktiekapitalen til 2 Mill. Kr., den nuværende Størrelse. Af de i 1919 udstedte nye Aktier til et Beløb af 1,100,000 Kr. udstedtes de 300,000 Kr. ifølge Tegningsindbydelse af 8. Marts 1919 til en Kurs af 105 pCt. for gamle Aktionærer og derefter i fri Tegning til en Kurs af 115 pCt., medens de 800,000 Kr. udbødes efter Generalforsamlingsbeslutning af 4. Novbr. 1919 ifl. Tegningsindbydelse af samme Dag til henholdsvis 103 pCt. og 115 pCt. Grunden til, at man gik til denne betydelige Aktieudvidelse, var Nødvendigheden af at bevare et passende Forhold mellem Bankens stærkt voksende Indlaansmidler og dens Egenkapital. I Aarene 1914—18 var nemlig Kontoen »Indlaan og Folio« steget fra ca. 4,480,000 Kr. til godt 13,000,000 Kr., den største Fremgang, Banken nogen Sinde har haft.

Blandt Aktionærerne er nu alle politiske Partier repræsenterede, ikke som i Bankens første Tid kun et enkelt Parti.

Naturligvis foretoges jævnsides med Aktiekapitalens Forøgelse de nødvendige Ændringer i Bankens Love, ikke blot af Hensyn til Aktiekapitalen, men ogsaa paa adskillige andre Punkter. Saaledes udvidedes paa Generalforsamlingen 17. April 1916 Bankraadsmedlemmernes Antal fra 9 til 12, og Direktionen kom samtidig til at bestaa af *to Direktører*. Direktør J. H. Skjøde fik en Kollega ved sin Side, nemlig Bankfuldmægtig S. Nielsen (ansat som Direktør 25. April 1916).

B. BERTELSEN

Ogsaa senere er der foretaget en Del Lovændringer. De nugældende »Vedtægter for Kolding Folkebank, Aktieselskab« har faaet

deres nuværende Form 18. Nov. 1920 og er under 30. Dec. s. A. stadfæstede af Handelsministeriet.

Bankbogholder Bertel Bertelsen, der som foran nævnt blev knyttet til Kolding Folkebank i 1889 som Assistent og ved R. Michaelsens Fratrædelse i Foraaret 1903 avancerede til Bogholder, afgik i 1919 ved Døden. Han var i en sjælden Grad afholdt af sine Medarbejdere og af Bankens Kunder, og paa sin egen rolige og stilfærdige Maade udførte han i Aarenes Løb et solidt Arbejde i Banken. Sjældent forsømte han sin Gerning der. Een Dag om Aaret var man dog sikker paa ikke at træffe Bertelsen ved sin Pult, nemlig 3.

Pinsedag. Han deltog nemlig da, som den ivrige og dygtige Skytte han var, i Kolding borgerlige Skydeselskabs aarlige Hovedskydning og nedskød ved denne Lejlighed adskillige Sølvgenstande til sine Medborgere. Efter Bertelsens Død 1. Juni 1919 tiltraadte som Bogholder fra 1. Juli s. Aar daværende Bankbogholder *A. Brink*, der under den betydelige Eksport, som efter Kri-gen foregik sydpaa over Kolding, fik et stort Arbejde i Banken med Omsætning af fremmed Valuta. Bogholder *A. Brink* fratraadte efter egen Opsigelse sin Stilling ved Folkebanken fra 1. Juli 1920 for at overtage den betroede Post som Leder af Landmandsbankens Afdeling i Thisted, men da Folkeban-ken den 28. September 1921 havde den Sorg at miste Direktør *J. H. Skjøde*, traadte man paany i Forhandlinger med *Brink* og knyttede ham fra 1. Marts 1922 til Folkebanken som Med-direktør. Direktør *Brink* er forøvrigt fra denne Egn, idet han er født i Askov.

A. BRINK

Direktør *J. H. Skjøde* havde i længere Tid ligget syg, først i sit Hjem, derefter paa Kolding Sygehus. Det saa en Tid ud til, at han vilde staa Sygdommen igennem, men 28. Sept. 1921 om Formiddagen Kl. 11 $\frac{1}{2}$ indtraf Døden. Direktør *Skjøde* vil længe blive mindet, ikke blot i Kolding Folkebank, men hele Egnen over, thi med Rette blev det ved hans Død sagt om ham, at han var en af Egnens mest ansete Mænd, og tillige

en af de mest afholdte. For alle, der kom i nærmere Berøring med ham, stod han som det udpræget retsindige, venlige og hjælpsomme Menneske, og for det Arbejde, han har udført i Kolding Folkebank, kan der fra Bankens Side kun udtales

N. ANDERSEN SAGER

HENRIK SIMONSEN

den dybeste Paaskønnelse. Direktør Skjøde blev 66 Aar gammel.

Ogsaa blandt Bankraadets Medlemmer gjorde Døden sin Høst. I et enkelt Aar, 1917, bortrev den tre af Medlemmerne, først Kreditforeningsdirektør *Simon Simonsen*, tre Uger senere *Jacob Hansen*, der havde siddet i Bankraadet siden Bankens Stiftelse, og endelig *Chr. Christensen*, der desværre ikke oplevede atter at se Dannebrog vaje over Dybbøl Banke. Et veltjent Medlem af Bankraadet, *N. Andersen Sager*, en bundsolid Mand, der var indvalgt 1902 og altid med den største Omhu og Nidkærhed varetog dette som alle sine Tillidshverv,

nedlagde sit Mandat 1916, da han følte, at Alderdom og Svag-
 hed røvede en væsentlig Del af hans Arbejdskraft. 1922 afgik
 han ved Døden. I 1919 døde *Henrik Simonsen* fra Gesten,
 der nu boede paa »Godhavn« i Harte. Han indtraadte i Bank-
 raadet samtidig med Chr. Chri-
 stensen og var af den gamle,
 solide Type, som altid finder den
 rette Plads. Ogsaa blandt de nyere
 Medlemmer af Bankraadet har
 Døden krævet sit Bytte. Skovfoged
M. Hindhede, der indvalgte 1918,
 afgik allerede 1922 ved Døden. I
 sin forholdsvis korte Funktionstid
 i Bankraadet fik han dog Lejlig-
 hed til at lægge sin store Inter-
 esse for Bankens Virksomhed for
 Dagen.

M. HINDHEDE

Da Kolding Folkebank i Jan.
 1913 tog de nye Banklokaler i
 Brug, saa det ud til, at Banken nu havde betrygget sig langt
 ud i Fremtiden med Hensyn til Pladsforholdene. Paa Grund
 af Forholdenes Udvikling viste dette sig dog at være en stor
 Fejltagelse. Allerede i 1920 købte Næstformanden for Bank-
 raadet, P. Daugaard, paa Bankens Vegne Ejendommen Nr. 3
 i Slotsgade, og i 1922 købte Banken endnu en Ejendom
 (Fink-Jensens). Bankraadet vedtog nu i Foraaret 1923 at for-
 berede Bebyggelsen af de erhvervede Grunde og lod derefter,
 i Forbindelse med Akademisk Arkitektforenings Konkurrence-
 udvalg, udskrive en Konkurrence om en Plan til Ombygning
 af og Tilbygning til Bankens Lokaler. Til Konkurrencen blev

indbudt tre Arkitekter fra Kolding og én fra København, og en nedsat Bedømmelseskomité valgte en Plan udarbejdet af Arkitekt *Ejnar Thuren*, København. Det trufne Valg vandt i Mødet 11. August i Aar Bankraadets fulde Bifald, og de indkomne Tegninger har senere været offentligt udstillede i Teknisk Skole i Kolding.

• S L U T N I N G •

DEN LILLE BY, der i 1873 laa godt gemt i Dalen, har vokset sig stor og smuk i de forløbne 50 Aar. Hvor Plankeværker før afgrænsede øde Tomter, har der rejst sig Husrækker, og de breder sig op ad Bakkerne, langt op over Dalen. Hvor en Landevej mellem Eng og Have dannede Forbindelsen mellem Jernbane og By, gaar nu Byens Hovedfærdselsaare, og Trafikken maa ledes af Politibetjente. Raadhuset, der i 1873 var under Bygning, maa højnes og have Taarn for at kunne hævde sig overfor Omgivelserne. Vel har vi ikke faaet Sporvogne, men Byen er dog bleven saa udstrakt, at regelmæssig Omnibusdrift er bleven en Nødvendighed, thi der er kommen Fart over den gamle By, der ligger i et herligt Opland, midt i et Banenet til alle Sider. Hvor vilde de Gamle, som lukkede deres Øjne for 50 Aar siden, undre sig, om de nu saa deres kære lille By!

Og Stifterne af »Kolding Folkebank« vilde glæde sig — dette er ikke for meget sagt, — om de saa i Dag, hvad de havde rakt Haand til i 1873. Smaat gik det for Banken i de første 25 Aar, men senere tog Fremgangen Fart. De vilde glæde sig ved at se, at politiske Banker er ganske overflødige, thi Bankforretninger og private politiske Anskuelser er to Ting, der ikke hører sammen. Den Tid, da man maalte en Mands økonomiske Soliditet efter politisk Farve, ligger os saa fjern, at vi kunde fristes til at tro, at den kun var en Indbildning. De vilde glæde sig ved at se, at »Kolding Folkebank« nu i bedste

Forstaaelse med Byens andre Pengeinstitutter kan være med til at bygge videre paa det Samfund, Stifterne elskede, ligesom vi har lært at elske det. For Borger og Bonde, for Handel, Haandværk og Industri, i det smaa eller i det store, vil Kolding Folkebank ligesom sine Kolleger søge at virke til Gavn. At Byens Pengeinstitutter i Fællesskab har udfyldt deres Plads og været Stillingen voksen, tør man maaske udlede af den Kendsgerning, at der i Kolding under Krigstidens Pengeoverflod ikke har været Tale om Oprettelse af nye, selvstændige Pengeinstitutter, endskønt der Landet over i denne Periode, nemlig i Femaaret 1916—21, oprettedes ikke mindre end 58 nye Banker.

Kolding Folkebanks Historie er i mange Henseender vidt forskellig fra andre Bankers Historie, og selv om Tiderne ikke egentlig opfordrer til Fester og Festskrifter, saa har man dog ønsket Bankens Historie samlet nu i Anledning af 50 Aars Jubilæet. Mange Træk, som har kunnet optegnes nu, vil næppe kunne fremdrages ved 100 Aars Jubilæet, fordi mange Munde, som nu har kunnet fortælle, til den Tid vil være forstummede.

Hvorledes Bankens Fremtid vil forme sig i det halve Aarhundrede, der kommer, kan ingen dømme om, men Forfatteren nærer derom de lyseste Forhaabninger.

TILLÆG

BANKRAADETS MEDLEMMER

1873—1923

Avlsbruger Hans Daugaard, Kolding	1873—1898, død 8/1 1898
Proprietær Holger Henriksen, Skovgaard, Starup	1873—1900, — 27/7 1911
Proprietær N. J. Bundsgaard, Kærholm, Gesten	1873—1902, — 15/12 1902
Gaardejer Erik Schou, Tved	1873—1902, — 27/5 1902
Gaardejer Laurits Lind, Rugsted	1873—1901, — 18/4 1901
Folketingsmand Hans Buch, Sest	1873—1903, — 11/4 1911
Gaardejer Jep Fink, Hejls	1873—1882, — 20/1 1882
Gaardejer Jacob Hansen, Dbmd., Nørre Bjært, senere Strandhuse	1873—1917, — 24/7 1917
Folketingsmand J. A. Haastrup, Aagaard	1873—1881, — 20/11 1888
Kreditforeningsdirektør Simon Simonsen, R. af Dbg., f Skovgaard, Lejrskov	1881—1902, — 1/7 1917 1903—1917,
Proprietær, Dyrslæge N. J. Ravn, Sjølundgaard	1882—1892, — 26/11 1892
Landstingsmand, cand. phil. Chr. Ravn, Sjølundgaard	1893—1914, — 22/1 1914
Kgl. Vejer og Maaler P. Daugaard, Kolding	1898
Amtsraadsmedlem, Propr. Jørgen Nielsen, Donsgaard	1901
Gaardejer N. Andersen Sager, Fredsted	1902—1916, — 21/5 1922
Gaardejer Iver Kyed, Hesselballe	1902
Gaardejer Chr. Christensen, Dbmd., Dons, sen. Kolding	1903—1917, — 28/11 1917
Gaardejer Henrik Simonsen, Gesten, senere Harte	1903—1919, — 30/11 1919
Amtsraadsmedlem, Gaardejer Jørgen Krag, Trappen- dal, Hejls	1914
Gaardejer K. Konradsen, Sdr. Vilstrup	1916
Dyrslæge J. Hegelund, R. af Dbg., Sdr. Bjært	1916
Proprietær Olav Olsen, Lindegaard, Hjarup	1916
Købmand P. Buch Petersen, Kolding	1916
Murermester A. Andersen, R. af Dbg., Kolding	1918
Gaardejer J. N. Legardt, Bækkegaard	1918
Skovfoged M. Hindhede, Fovslet	1918—1922, — 29/11 1922
Amts-Skyldraadsformand, Gaardejer Jens Poulsen, Toftegaard, Harte	1920
Gaardejer H. Clausen, Østergaard, Ødis	1923

A. ANDERSEN

P. BUCH PETERSEN

H. CLAUSEN

J. HEGELUND

OLAV OLSEN

JØRGEN NIELSEN

P. DAUGAARD

K. KONRADSEN

JØRGEN KRAG

I. KYED

J. N. LEGARDT

JENS POULSEN

FORMÆND FOR BANKRAADET

1873—1923

Hans Buch	1873—1879
Jep Fink	1879—1882
N. J. Bundsgaard	1882—1902
Chr. Ravn	1902—1914
Jørgen Nielsen	1914

BANKRAADETS DELEGATION

1887—1907

Hans Buch	1887—1903
Jacob Hansen	1887—1907
Erik Schou	1887—1902
P. Daugaard	1902—1903
Chr. Christensen	1903—1907

BANKRAADETS DIREKTIONSUDVALG

1907—1911

Jacob Hansen	1907—1911
Chr. Christensen	1907—1911

BANKRAADETS FORRETNINGSUDVALG

1911—1923

Jacob Hansen	1911—1917
Chr. Christensen	1911—1917
I. Kyed	1911—1914
N. Andersen Sager	1911—1914
Jørgen Nielsen	1914
P. Daugaard	1914
Olav Olsen	1918

DIREKTIONENS MEDLEMMER

1873—1923

J. J. Grooss	1873—1879
J. Busse	1879—1890
Redaktør Konrad Jørgensen, Tilsynsførende	1879—1887
Sagfører J. L. Hansen, Tilsynsførende	1879—1887
L. P. Christensen	1890—1903
J. P. Nielsen	1903—1909
J. H. Skjøde	1909—1921
S. Nielsen	1916
A. Brink	1922

REVISORER

1873—1923

Lærer N. A. Lauridsen, Fovslet	1873—1878
C. Berg	1873—1875
L. P. Christensen	1875—1891
S. Bonnesen, Frederiksminde	1878—1883
Iver Berg, Starup	1883—1903
Enevold Sørensen	1891—1900
Konrad Jørgensen	1900—1908, 1909—1921
Bødker H. Munk, Aagaard	1904—1906
H. Damkjær, Bramdrup	1906—1909
A. D. Christensen, Kolding	1908
Politimester H. Thalbitzer, Kolding	1921

Disse Revisorer

er valgte af Generalforsamlingen i Henhold til Vedtægterne.

Som antaget af Bankraadet

revideres Bankens Regnskaber siden 1918 derhos af
Revisions- og Forvaltnings-Institutet, A/s., i København,
der nu tillige fungerer som Suppleant for de
valgte Revisorer.

N. A. LAURIDSEN

S. BONNESEN

IVER BERG

ENEVOLD SØRENSEN

H. MUNK

H. DAMKJÆR

A. D. CHRISTENSEN

H. THALBITZER

BANKENS PERSONALE

DECEMBER 1923

Bogholder V. Holm	ansat 1920	Assistent Frk. C. Pedersen.	ansat 1919
Kasserer Frk. K. Eriksen	— 1902	— Will. Jensen	— 1919
Fuldmægtig S. Røtkjær	— 1919	— Aage Elkjær	— 1920
— Chr. Thye	— 1908	— E. Madsen	— 1920
Assistent J. C. Jensen	— 1920	Elev Anker Kølby Petersen	— 1922
— Hans Larsen	— 1918	— Ejnar Christensen	— 1922
— Edv. Reeh	— 1919	— Aage Kjærsgaard	— 1923
— Vald. Hansen	— 1919	— A. Skjøde Knudsen	— 1923
— Vald. Skou	— 1919	— Folmer Hagedorn	— 1923
Volontør H. P. Kaas Ravn ansat 1922			

BANKENS DAGLIGE REVISORER

DECEMBER 1923

Lærer J. Gammelgaard	ansat 1913
Amtstuefuldmægtig K. Nielsen	— 1923

BESTYRERE AF BANKENS FILIALKONTORER

DECEMBER 1923

FILIALKONTORET I EGTVED

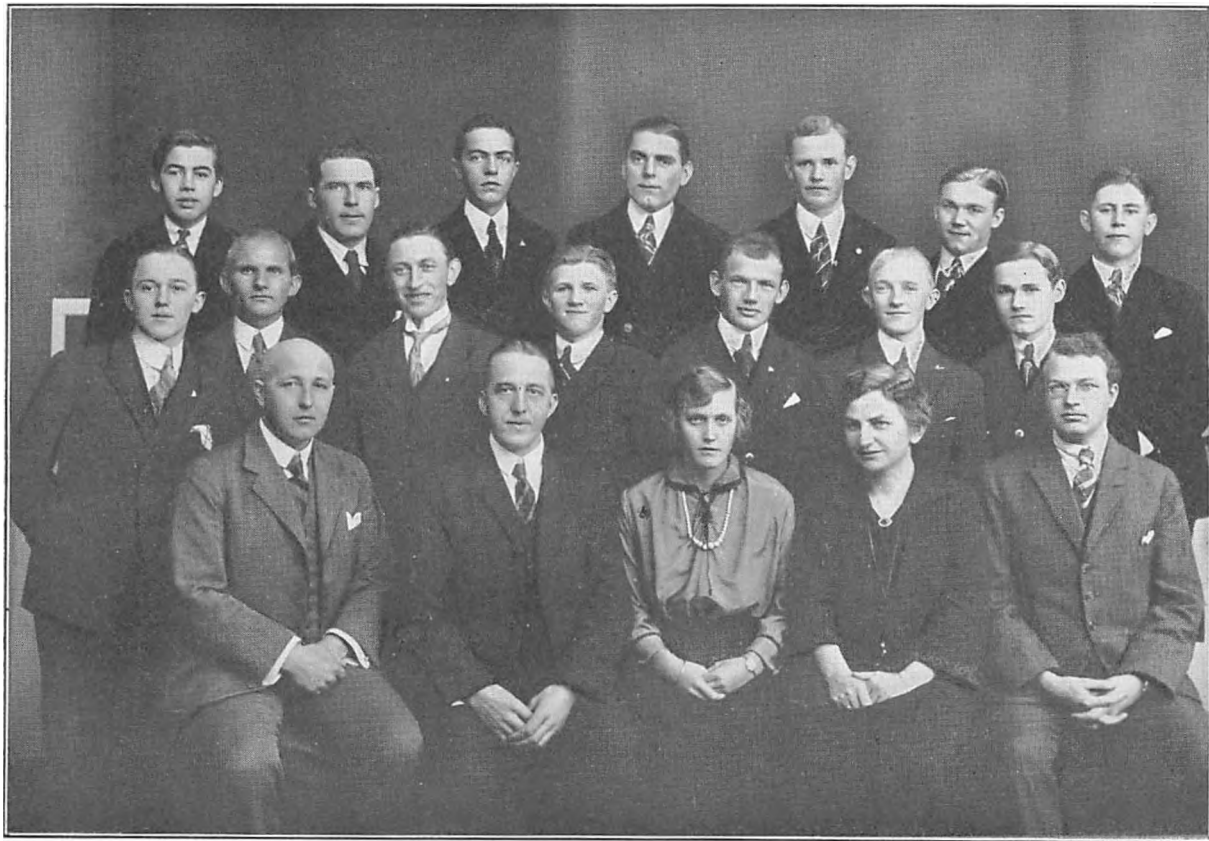
Sognefoged Terkel Poulsen Terkelsen	ansat 1907
Gaardejer Chr. Andersen	— 1922

FILIALKONTORET I BÆKKE

Rentier Nicolaj Høyrup	ansat 1918
Møjeribestyrer J. Johansen	— 1922

BANKBUD

Axel Rasch	ansat 1918
----------------------	------------

BANKENS PERSONALE DECEMBER 1923

OVERSIGT OVER

Ultimo	Aktie- kapital	Reserver	Ud- bytte	Indlaan og Folio	Total Balance
	Kroner	Kroner	pCt.	Kroner	Kroner
1874	90.092	164,45	4½	133.170,09	231.229,80
1875	108.184	401,02	5	188.247,72	305.332,22
1876	124.086	1.955,09	6	229.032,91	368.943,91
1877	136.120	3.847,81	7	153.101,59	306.738,28
1878	136.800	5.599,85	6½	145.188,15	300.972,32
1879	137.000	7.343,35	6½	193.999,06	351.289,54
1880	137.000	8.114,84	6½	250.359,67	412.776,18
1881	137.000	10.589,44	6½	403.027,80	563.625,84
1882	137.000	14.823,00	6½	485.261,75	651.060,67
1883	137.000	21.587,67	6½	670.287,03	844.046,87
1884	137.000	30.957,27	7	847.298,13	1.032.185,16
1885	137.000	33.846,01	7	843.263,11	1.039.970,74
1886	137.000	36.826,91	5	861.699,81	1.061.908,85
1887	137.000	39.707,53	5	964.563,22	1.172.826,61
1888	137.000	66.147,95	4	968.544,70	1.180.322,89
1889	137.000	15.962,95	3	908.853,09	1.070.145,66
1890	137.000	16.674,22	4	881.326,85	1.045.312,19
1891	137.000	17.872,25	4	870.412,76	1.039.379,07
1892	137.000	18.980,89	4	975.686,48	1.149.739,74
1893	137.000	19.916,05	4	1.059.879,06	1.229.366,25
1894	137.000	20,876,52	4	1.143.693,20	1.315.367,05
1895	137.000	21.711,62	4	1.347.466,05	1.520.734,60
1896	137.000	22.173,97	5	1.363.860,83	1.538.322,56
1897	137.000	22.877,49	4	1.276.117,93	1.447.207,77
1898	137.000	23.515,32	4	1.353.382,80	1.524.627,48

BANKENS VIRKSOMHED

Ultimo	Aktie- kapital	Reserver	Ud- bytte	Indlaan og Folio	Total Balance
	Kroner	Kroner	pCt.	Kroner	Kroner
1899	137.000	29.731,05	4	1.462.124,42	1.641.083,61
1900	137.000	39.518,25	5	1.414.168,92	1.604.364,16
1901	137.000	40.300,19	2	1.438.470,67	1.632.255,71
1902	137.000	32.418,32	4	1.432.082,92	1.620.974,79
1903	137.000	30.624,82	4	1.557.995,03	1.735.526,17
1904	137.000	33.994,43	4	1.711.701,66	2.001.564,63
1905	137.000	34.833,78	4	1.834.641,73	2.169.676,91
1906	137.000	36.863,98	4	2.014.767,20	2.331.925,53
1907	137.000	38.651,06	4	2.345.208,31	2.632.608,99
1908	137.000	32.467,14	4	2.502.594,65	2.942.480,97
1909	137.000	33.709,29	4	2.634.510,21	3.173.335,18
1910	137.000	35.531,68	4	2.969.099,45	3.417.163,68
1911	200.000	37.602,70	5	3.370.463,29	3.820.474,35
1912	200.000	39.739,75	5	3.646.891,84	4.544.843,72
1913	200.000	42.927,41	6	3.948.609,89	4.583.115,51
1914	300.000	47.263,34	6	4.479.658,53	5.381.068,04
1915	300.000	52.003,34	6	5.645.124,36	6.170.590,00
1916	400.000	100.820,67	6	7.718.924,51	8.679.797,37
1917	600.000	128.817,33	8	9.468.624,00	11.297.952,16
1918	900.000	202.649,87	8	13.013.777,82	15.878.383,76
1919	2.000.000	340.488,30	10	12.599.397,31	19.806.596,50
1920	2.000.000	450.000,00	10	13.808.617,92	18.535.185,70
1921	2.000.000	500.000,00	10	14.132.234,53	18.425.654,75
1922	2.000.000	550.000,00	8	14.223.568,46	18.433.465,07

BALANCE DEN 30. NOV. 1923

DEBET

Kassebeholdning	191.744,87
Indenlandske Banker og Sparekasser	2.616.845,90
Udenlandske Korrespondenter, fremmed Mønt og Veksler paa Udlandet	88.453,52
Obligationer og Aktier	2.132.336,24
Panteobligationer	527.555,62
Indenlandske Veksler	3.436.481,26
Udlaan mod Pant eller Kaution	3.437.183,40
Heraf Laan mod Haandpant i egne Aktier nominelt Kr. 126.000.	
Kasse Kredit	5.280.079,61
Herunder deponeret nominelt Kr. 38.200 egne Aktier.	
Konto Kurant	641.666,92
Herunder deponeret nominelt Kr. 9.600 egne Aktier.	
Forskellige Debitorer	91.367,31
Faste Ejendomme	164.718,72
Inventar	1,00
Omkostninger	160.375,73
	<hr/>
	Kr. . . 18.768.810,10

KREDIT

Aktiekapital	2.000.000,00
Reserver	550.000,00
Folio Konto	809.609,46
Konto Kurant	661.156,40
Indlaan paa Bankbog	4.075.376,94
Indlaan paa Opsigelse	9.316.146,04
Indenlandske Banker og Sparekasser	249.084,42
Udenlandske Korrespondenter	147.343,60
Forskellige Kreditorer	407.614,18
Rente og Provision	419.650,62
Overført fra forrige Aar	132.828,44
	<hr/>
	Kr. . . 18.768.810,10

INDHOLD

Indledning	Side 7
By og Egn for 50 Aar siden	- 9
Byens ældre Pengeinstitutter	- 21
Kolding Folkebank stiftes	- 28
Bærende Kræfter	- 45
Fra de første Aar	- 53
Aarene indtil Grooss' Død	- 63
Banken i eget Hus	- 68
En Brydningstid	- 75
Et Vendepunkt	- 80
Reformer	- 85
Fra Verdenskrigen til nu	- 87
Slutning	- 95
Tillæg	- 97